

K67.970
2

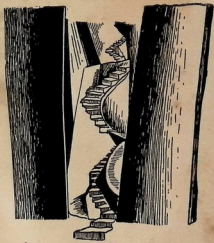

ბეჩხელი ბავშობი

ბიუსუაგან

744
1929

029-744
ს. 539.

სახელგანი
1929

7.44
1929

UNIVERSITY OF CAMBRIDGE
LIBRARY

K24.851/2

K59.087/2

F.7

2.2

გერცელ ბააზოვი

დიღღეაგარ

მისტერია 4 მოქმედებად

სახელმწიფო გამომცემლობა
1929

გამ-ბასტამბა „ზარია ეოსტოკასი“ რუსთაველის ქროსპ. № 36.
შექვ. 1337. შთავ. 1063. ტირაფი 2000.

01.62.791

წინასიტყვაობის მავიერ

ამხ. გერცელ ბააზოვის პიესა „დილლემარ“ გადმოკეთებულია პოლონელ ებრაელ მწერალ ბენაბრამის პიესა „ძველი კოშკი“-დან, რომელიც დაწერილია ძველ ებრაულ ენაზე. გადმოკეთება უკვე პირობითი სიტყვაა. ამხ. ბააზოვის ნაშრომს აღარ შეგვიძლია „გადმოკეთება“ ვუწოდოთ, რადგან პიესა საფუძვლიანად არის შეცვლილი. სრულიად ახალი აქტების ჩართვით, ახალი პერსონაჟების შეყვანით, კოლექტიურ ნებისყოფის დაპირისპირებით ინდივიდუალურ ნებისყოფასთან, თვით ენის შელამაზებით ამხ. ბააზოვმა ეს პიესა სრულიად გადაახალისა და მას ახალი ნაწარმოების სახე მისცა.

მართალია, პიესის თემა გაშლილია დროსა და სივრცის გარეშე, პიესა სიმბოლისტური სულისკვეთების მატარებელია, მაგრამ უკანასკნელ აქტში იმდენი რეალობაა შეტანილი, რომ თითქმის ქარწყლდება ზემოხსენებული ნაკლი.

პიესა ანტირელიგიური შინაარსისაა. ავტორის აზრით, ვინაიდან რელიგიამ სხვადასხვა ეპოქაში მთელი მსოფლიო დაიმონა, ძნელია ასეთის გამოსახვა რეალურ ადგილზე და განსაზღვრულ დროში. ამ მოსაზრებით სურს ავტორს გაამართლოს სიმბოლისტური ხერხი, მაგრამ ასეთი გამართლება ჩვენ სწორად არ მიგვაჩნია. რეალურ ფონად, მაგალითად, შეიძლებოდა თვით ებრაელების

ცხოვრების აღება, რაც ჩვენი აზრით უფრო უკეთეს შედეგს მოგვცემდა.

შინაარსი—ძიება ღმერთის, მის არარაობის დამტკიცება, უიმედობა ერთი გმირის ამ ფაქტის დადასტურების შემდეგ, სრულიად ჯანსაღი შეხედულება მეორე გმირის, რომელიც ამხედრებს ჩაგრულ მშრომელთა კლასს ღმერთის მსახურთა წინააღმდეგ და ანადგურებს უკანასკნელთა ნასახს, გამარჯვება კოლექტივის — სრულიად მისაღებია ასეთი ხასიათის პიესისათვის.

პიესის დადგმა შესაძლებელია მხოლოდ დიდ პროფესიონალურ თეატრებში.

იგი დრამატიულად კარგად არის გაშლილი.

ხელსაყრელია გაფორმების მხრივ, ვინაიდან სცენიურად კარგად არის დამუშავებული.

მისაღებია, როგორც სრული მხატვრული ლიტერატურული ნაწარმოები, მით უმეტეს ეს პირველი ცდაა ახალგაზდა ებრაელ მწერალისა დასწეროს იდეოლოგიურად გამართლებული ნაწარმოები, რომელიც უპირდაპირდება პირველ ხანებში მის მიერ გამოქვეყნებულ ნაციონალისტურ მოტივებით დაწერილ ლექსებს და სხვა ლიტერატურულ შრომებს.

გ. ბუხნიკაშვილი.

25 ივნისი, 1929 წ.

დიღლიძე

მომხმედი პირნი:

- მშიერები.
- ბრმები.
- მუნჯები.
- კოქლები და ხელებ დამტვრეულები.
- ხელმოკრილები.
- ყრუები.
- კუზიანები.
- კეთროვანები.
- დამკვრელები.
- მოცეკვავე ქალიშვილები.
- ბრბო კაცების, ქალების და ბავშებისა.
- რიზაელ—მაღალი კაცი, ექიმი.
- დიღლეშარ—ლამაზი ქალი, მისი მხლებელი.
- ფერდი—ავადმყოფი მოწაფე.
- ნაუმ—უკანასკნელი მოწაფე.
- ახალგაზრდები—რიზაელის მოწაფენი.
- იოაკიმ—კარისკაცების უფროსი.
- მეორე კარისკაცი—
- მესამე კარისკაცი—
- მუნჯი—მსახური სასახლისა.

რიცხვით
ოცი

მთავრის
სასახლის
ჭიშკარზე

მოქმედება პირველად.

ქალაქ გარედ, მთაზე დგას უძველესი სასახლე. მის სახურავის თავზე აღმართულია მაღალი კოშკი, რომლის წვერი ძლივს მოჩანს. სასახლის კედლები და კოშკი შტერიანი და ბნელია. ხერელებიდან მოჩანს გაყვითლებული ხავსი. დაკეტილი რკინის ჭიშკარი დაფარულია საუკუნეების ქანგით. შავი დარაბებზე, რომლებიც ჩამოშვებულია შიგნით, ჰფარავენ ფანჯრების რიკულებს და არ შეიძლება დანახვა ან გაგება იმისა, რაც ხდება იქ.

სასახლის წინ დიდი და ფართო მოედანია.

სასახლის კედლები გარედან და მის წინ მდებარე მოედანი მორთულია: აბრეშუმის და მოქსოვილი დროშებით, ყვავილების კონებით და გამოქრილი ყვითელი ფოთლებით. ჭიშკრის წინ და მოედნის შუაგულში დგას ორი კათედრა, რომლებიც მოფენილნი არიან წითელი ქსოვილებით და მორთულნი, როგორც სასახლის კედლები. მათ წინ მიწა მოფენილია ხალიჩებით და ნოხებით: მთავრის დღესასწაულია.

შორით ვაკეში—დიდი ქალაქი. ქარხნების საკვამლეები, მაღალი გალავნები, რკინის ბანები. ქალაქიდან სასახლის ჭიშკრის მიმართულებით, მოედნის გზით, გადის გზატკეცილი, რომლის ორივე

მხარეს ჩამწკრივებულია ხეები მრავალი ტოტემით.

შუადღეა. მოედანი სავსეა ხალხით: კაცები, ქალები და ბავშვები.

ჭიშკართან, ხის დაბალ გრძელ სკამზე სხედან კარისკაცები, სამი მაღალი ტანის მოხუცი, რომელთა ტანსაცმელი შავი, გრძელი, ფართო და სუფთაა, წააგავან კათოლიკეთა მღვდელთმსახურებს. სცენაზე ისმის ხმების და მოძრაობის არევა. ხალხი დასეირნობს ორივე მხარეს;

ხანგამოშვებით იცქირებიან კოშკისაკენ.

იოაკიმ წამოდგება. ხალხის ყურადღება მიმართულია მისკენ.

ხ ა ლ ხ ი.

- აგერ!
- აგერ იწყებს!
- უცქირეთ, უცქირეთ!
- წამოდგა კარისკაცების უფროსი.
- უცქერით თქვენ?
- ცოტა კიდევ და დაიწყება დღესასწაული.
- როგორც შარშან.
- ყველაფერი ისე იქნება როგორც შარშან?
- დიახ, დიახ, ისე.
- დღესასწაული გაგრძელდება დღემდამდის?
- შუალამემდის.
- შეიძლება დღემდეც.
- არა, დღემდე არ გაგრძელდება.
- გაჩუმდით, გაჩუმდით!

იოაკიმ, რომელსაც უჭირავს ხელში პატარა
ჯოხი, აძლევს მით ნიშანს და შუაგულ სასახლეში
დაკეტილ ჭიშკრის იქით იწყებს დარეკვას სპილენ-
ძის დიდი ზარი, ისეთი როგორიც ქრისტიანთა ეკ-
ლესიებშია. ხალხი ყურს უგდებს მოწიწებით.

პირველი კარისკაცი კვლავ ასწევს ჯოხს და
ზარი ჩაჩუმდება. დანარჩენი კარისკაცები დგებიან
და ამოუდგებიან მარჯენივ-მარცხენივ პირველს. ის
კიდევ ასწევს ჯოხს და შუა სასახლეში უკრავენ ნა-
ღარას, ერთი წუთის შემდეგ ემატება სხვა საყვი-
რები. ყურადღება.

გზაზე მოჩანს პროცესია, რომელიც მოდის ვა-
კეში მდებარე ქალაქიდან, დროშები, მორთული ეტ-
ლები და დიდი ბრბო გამოწყობილი სადღესასწაულო
ტანსაცმელში.

ხალხი უთმობს გზას პროცესიას. რამდენადაც
ახლოვდება, იზრდება საყვირების ხმაური. შემდეგ
მათ ემატებათ ბარაბანი. პროცესია გაუვლის მოე-
დანს კათედრის ირგვლივ და ჩერდება. უკანა
რიგებში დიდი სივიწროვეა. წყდება საკრავების
ხმა.

იოაკიმ.

— გაუმარჯოს ჯადოსან მთავარს!

ხალხი.

— გაუმარჯოს ჯადოსანს, გაუმარჯოს!

— ვაშა! ვაშა!

დროშები იხრებიან სასახლის მიმართულებით.

ხ ა ლ ხ ი .

- გაუმარჯოს ჯადოსან ბატონს!
- გაუმარჯოს დიდ მთავარს!
- ვაშა! ვაშა!

ორკესტრმა ამასობაში იშოვა ადგილი სცენის შუაგულში, კათედრაზე და იწყებს დაკვრას. ქალი-შვილები იღებენ კალათებიდან სავსე მუჭით ყვავილებს და ესერიან დაკეტილ კიშკარსა და ფანჯრებს. ზოგიერთი ყვავილი ეკრობა კედლის ხერხელებს და დანარჩენი იყრება მიწაზე. ორკესტრი შესწყვეტს დაკვრას.

ხ ა ლ ხ ი .

- ყველაფერი ისეა, როგორც შარშან.
- არა, წელს მეტია საკრავების რიცხვი.
- ბარაბანებისაც.
- ხალხიც მრავალია და უთვალავი.
- მოედანი ვერ იტევს მათ.
- აბა შეხედეთ, გზა ქალაქამდე სავსეა ადამიანებით.
- რა კარგია ადრე რომ მოვედით! რომ დაგვეგვიანებია ველარაფერს ვნახავდით.
- შარშან დავიგვიანე და სიტყვებიც კი ვერ მოვისმინე. ამიტომ დღეს ადრე მოვედი.
- რა საუცხოო დონეა ჰაერისა!
- ჯადოსანის დღესასწაულში ამინდი მუდამ დიდებულია.
- არ მახსოვს, რომ ოდესმე ამ დღეს მოსულიყოს წვიმა.
- არც მე.

— არც მე.

— ჯადოსანი უბრძანებს ზეცას, რომ იყოს ნათელი ამ დღისათვის.

— ნუ თუ?

— მისთვის შეუძლებელი არა რა არის.

— ზეცასაც შეუძლია უბრძანოს?

— ყველაფერს, ყველაფერს!

— მე კი მახსოვს: ორმოცდაათი წლის წინედ, როდესაც ვიყავი პატარა გოგო მოვიდა წვიმა ამ დღეს.

-- მეც მიაშხო მამამ ასე.

— ალბად დაბლობის მცხოვრებლებმა გააჯავრეს მთავარი და გააუქმა ეს დღესასწაული.

— ალბად იმ წელს ქალაქის მცხოვრებლებმა შესკოდეს მას უსაზღვროდ.

— დღესაც, განთიადის წინ, ჩანდა ცაზე ღრუბელი.

— გადაიარა.

— ახლა მოწმენდილია ცა, როგორც ახალი ლურჯი ტილო.

— შარშან ჩემი ქმარი კიდევ ცოცხალი იყო და ხელში ეჭირა ეს ყვითელი დროშა აბრეშუმით მოოქროვილი.

— ახლა ხელში უჭირავს ეს დროშა აჯანყების ქუჩაზე მცოვრებ ბებერ მჭედელს.

— რა მშვენიერია დღეს სასახლის მორთულობა.

— მე კი მეჩვენება რომ შარშან უფრო მშვენიერი იყო.

— არა, დაინახეთ ეს გამოჭრილი კონები, გეგონებათ აბრეშუმის ფოთლები.

— მოსაწყვეტი.

— არა, აბრეშუმის, ისე ბრწყინავენ, თითქო ახლა უბანიათ ნაშში.

- ვინ მორთო ეს კედლები?
- ნუ თუ ამ სამმა მოხუცმა?
- განა ცოტანი არიან სასახლის მსახურები?
- მაგრამ არავის უნახავს ისინი მუშაობის დროს.
- კარისკაცები ამბობენ, რომ მათი გამოსვლა სასახლიდან აკრძალულია.
- მაშ როგორ მორთეს გარედან ეს კედლები?
- როდის მოასწრეს ყველა ეს?
- გუშინ საღამოს ვსეირნობდი აქ ჩემ სიამაპრთან და არაფერი იყო გაკეთებული.
- მე კი გამოვიარე აქ ღამით. სასახლე გაჩუმებულიყო და დამუნჯებულიყო, როგორც ყოველთვის. ფანჯრები ჩახურულნი იყვნენ შიგნიდან და სინათლის ერთი ნაპერწკალიც კი არ ჩანდა მასში. იყო როგორც მძინარე.
- სასახლე ყოველთვის მოჩანს მძინარე.
- ახლაც.
- მორთულია გარედან, შიგნით კი სიციცხლის ნასახიც არაა.
- თითქოს მასში დასეირნობენ დადუმებული ჩრდილები.
- ალბად მათაც სძინავთ.
- საკრავები?
- ზარი?
- საყვირები?
- შეიძლება ჩრდილები ჩასხდნენ საყვირებში?
- ასეა თუ ისე მათ არა სძინავთ.
- მთავარს უყვარს მოსვენება.
- ის მოხუცია.
- სასახლის მსახურები — ასე მიაბო ჩემმა ბებია—
თურმე დადიან ფეხის თითებით.

- ლაპარაკობენ ჩურჩულით.
- არა, ნიშნებით.
- როგორც ნამდვილი ჩრდილები.

- დედა, რად გაჩუმდენ დამკვრელები?
- კიდევ დაუკრავენ, შვილო, მთელ დღეს დაუკრავენ.

- რატომ სწყვეტავენ?
- რადგანაც დალლილები არიან და სჭირიათ მოსვენება.

- იქ ვინ დაუკრა საყვირებში, დედა? ჯადოსანმა?
- არ ვიცი, შვილო, მხოლოდ არა ჯადოსანმა.
- იმან არ იცის საყვირში დაკრა?
- ნუ როშავ, ჩემო პატარავ, მთავარმა იცის ყველაფერი.

- ყველაფერი? ჩემსავით ცალფეხზე ცეკვაც?
- ნუ როშავ.
- თავით დგომაც შეუძლია, დედავ? თავით დგომაც, როგორც პატარა ციგანი ცირკში რომ არის?

- გეყოფა, ის გაჯავრდება, ჯადოსანი.
- რად გაჯავრდება?
- რადგანაც სკოდავ შენი სიტყვებით
- რით გაიგებს ჯადოსანი? იმას არ გაუგონია.
- იმან იცის ყველაფერი.
- ის ხომ აქ არაა.
- ნუ როშავ, იმას ესმის და იცის ყველაფერი.

- რა იქნება ეხლა, მამა?
- კარისკაცების უფროსის სიტყვა.
- საიდან იცი შენ ყველაფერი, მამა?

0567970

- შარშანაც ასე იყო.
- მე არაფერი მახსოვს შარშანდელი.
- გაიზრდები, დაიხსომებ.
- რა იქნება სიტყვის შემდეგ?
- სსს... ის უკვე აღის ტრიბუნაზე.
- ვინ აღის?
- კარისკაცების უფროსი—იოაკიმ.
- ვერა ვხედავ...
- როცა ავა, დაინახავ.
- უკვე იწყებს.
- კარისკაცების უფროსი ხსნის სიტყვით.
- უკვე ავიდა. ყური უგდეთ...
- დაწყნარით, დაწყნარდით, დაწყნარდით!

იოაკიმ აღის პატარა კათედრაზე, რომელიც მდებარეობს სასახლის ჭიშკრის პირდაპირ. ხალხის მოძრაობა წააგავს თეატრში თარღის აწვევის წუთს. აჩუმებენ და აწყნარებენ ერთმანეთს, ახველებენ, იწმენდენ ცხვირებს, ისწორებენ ტანსაცმელს და თავზე ქუდებს, იწმენდენ ოფლს სახიდან.

ერთი წუთის შემდეგ, როდესაც ჩამოვარდება სიწყნარე, იოაკიმ იწყებს სიტყვას.

იოაკიმ.

დიდი მთავრის სახელით და მისი დიადი ბრძანებით ვიწყებთ დღეის ზეიმის ჩატარებას.

მრავალი წლებია მას შემდეგ, რაც დღევანდელ დღეს იკრიბებიან ქალაქის მცხოვრებლები—დიდი ჯაღოსანის ერთგული ქვეშევრდომები—ამ მოედანზე; დიდის

მშვენიერებით და ბრწყინვალეებით ვატარებთ ყოველ წლიურად ამ დღესასწაულს, რომელიც მან თავის დიდი წყალობით ინება მოეცა თქვენთვის, რათა წელიწადში ერთხელ ყველამ დაისვენოს თავის მუშაობისაგან; როგორც შემბრალე მამა, რომელიც დაუძახებს ხანდახან თავის პატარა შვილს და ჰკითხავს მის სურვილს, ისე გეძახით ხოლმე თქვენი დიდი მამა.

აგერ თქვენ დგებართ მისი ბრწყინვალე სასახლის წინ. თქვენი თვალები მიმართულია ამ წუთს მისი უძველესი და მაღალი ბოძებისადმი; ასე უნდა იყოს მიმართული თქვენი გული მთელი წლის განმავლობაში თქვენი ბატონისადმი. ერთგული ქვეშევრდომები უნდა იყვით დიდი ჯადოსანისა, რომ გაგიტკბეთ ყველა დღეები. თქვენი დიდი ქვეყნის ბატონმაც, რომელიც ზის ამ სასახლეში, არ იცის მოსვენება და მთელი მისი ფიქრები მხოლოდ თქვენზეა, მის საყვარელ შვილებზე. ამ სასახლიდან ის იცქირება და ხედავს ყოველს. უცქერით თქვენ ამ კოშკს? მისი მაღალი წვერიდან ის იცქირება და ჰხედავს, რაც ხდება მისი ქვეყნის სივრცეზე, მის საზღვრებში. არაფერია დაფარული მისთვის. იმან იცის, რაც ხდება თქვენ სახლში, შიგნით და რასაც ჰფიქრობთ გულში. იქიდან იმ სიმაღლიდან მას ესმის თქვენი თხოვნები. იქიდან ის ჰხედავს თქვენ საჭიროებას და მოთხოვნილებას. თქვენი ბოროტი და კეთილი საქმეები მისთვის ცხადია. თქვენი ფიქრები და ზრახვანი, თქვენი პატიოსნება და სიავკაცე, თქვენი ცოდვები და შენანიებანი, ყველაფერი მასთან მიდის.

სამართლის სასწორი უჭირავს ხელში, სწონავს და სთვლის სათითაოდ მთელ თქვენ ნამოქმედარს. ისინი იწერებიან დიდ წიგნში და ყოველწლივით დღევანდელ

დღეს, დიდი ზეიმის დღეს, ის სწყვეტავს თქვენ სამართალს. დღე იყვეს თქვენი სული-სპეტაკი მის წინაშე, ვინაიდან ბედნიერი იქნება ის კაცი, ვინც გამოვა უცოდველი დიდი სამართლის დღეს, და ვაი, ვაი მას, იმ საბრალოს, ვისაც დააჩქმევენ: ბოროტს. მისი ჯილდო იქნება: დამწვარი უდაბნოები, ამღვრეული წყაროები, გარუჯული მინდვრები, ავადმყოფობა და ტკივილები, დღის წყევლა და ღამის შიში. ამავე დროს არ უნდა დაგავიწყდეთ, რომ თქვენ ხართ უბრალო მცხოვრებნი დაბლობის ქალაქისა და ამიტომ უნდა ერიდოთ კვლევა-ძიებას, ვინაიდან თქვენ ვერ ჩასწვდებით დიდი ბატონის ღრმა აზრს. თქვენ რა იცით, ვაკის მცხოვრებნი? ის კი, დიდი მთავარი იცქირება მაღალი კოშკის სიმაღლიდან და ხედავს, რასაც თქვენ ვერ იხილავთ, ესმის, რაც თქვენ არ გესმით და იცის, რასაც ვერც ერთი თქვენთაგანი ვერ შეიტყობთ ვერასოდეს.

და ამიტომ მიიღეთ სიყვარულით ყველაფერი ის, რაც გეძლევათ მისი ხელით—ვინაიდან ამისათვის ცხოვრობთ მის ქვეყანაში.

დღეს მზე მთელი სიძლიერით აშუქებს და ამ დროს თქვენი ბატონი იცქირება კოშკის წვერიდან და უხარია, რომ მხედავს თავის ძვირფას შვილებს, რომლებიც აღსავსენი ხართ მაღლობის გრძნობით იმის მრავალი ამაგისათვის და ამიტომაც გხედებათ იმ კარგი და გულკეთილი სიცილით, რომელსაც განიცდის მოხუცი მამა საყვარელი შვილების შემოხვევის ჟამს.

დიდი მთავრის სახელით პატივი მაქვს გადმოგცეთ მისი მაღლობა და აგრეთვე შეგპირდეთ, რომ არასოდეს არ მოგაშორებთ ის თავის წყალობას. დედა-მიწა ნუ დაიშურებს თქვენთვის მოსავალს და ზეცა-წვიმას.

ის აღმართავს ხელებს ხალხის თავზე და ჰლოცავს მათ.

— მომავალი დღეები იყოს თქვენთვის მშვიდობის და ბედნიერების დღეები. ანათოს თქვენთვის მშემ და იწვიმოს ნამმა თავის დროზე. დღევანდელი დღის სიხარული, დიდი დღესასწაულის სიხარული გაგივრცელდეთ ყველა დღეებში.

— მიიღეთ სალამი! ეხლა კი შეუდგეთ დღესასწაულის გასართობებს.

იოაკიმ ჩამოუშვებს ხელებს. ხალხი აღტაცებით გაჰკივის, ისვრიან ყვავილებს კათედრაზე.

ხ ა ლ ხ ი.

- ეაშა! ეაშა!
- გაუმარჯოს დიდ ბატონს!
- გაუმარჯოს კარისკაცების უფროსს!
- ეაშა! ეაშა!

შუა მოედნის დიდ კათედრაზე დამკვრელები ჰმართავენ ინსტრუმენტებს. ხალხიდან გამოდიან და პატარა სცენას უახლოვდებიან ორი ჯგუფი. ქალიშვილებისა, რომელთაც აცვიათ თეთრი ტანსაცმელი და გაკეთებული აქვთ თავებში თეთრი ყვავილების კონები. ორკესტრი გამზადებულია, მოცეკვავენიც უცდიან მხოლოდ პირველი მუსიკის ხმებს, მაგრამ ჯერ კიდევ, ვიდრე გაათავებდეს კარისკაცი თავის სიტყვას, შორიდან გამოჩნდება ადამიანთა ახალი ჯგუფი, რომლებსაც აცვიათ ძველი, დაგლეჯილი ტანსაცმელი, მოდიან ფეხშიშველნი და თმაწვერ გაბურძენულნი. მოდუნებული ხელები ჩამო-

შეებული აქვთ წელზე, ხალხი ჰხედება მათ აშკარა მტრულ განწყობილებაში, იხევს უკან, თითქო შორდება სიბინძურეს ან გადამდებ ავადმყოფობას. ნელ-ნელა იკაფავენ გზას დიდ ბრბოში და უახლოვდებიან კათედრას, რომელზედაც დგას კარისკაცების უფროსი. ეს არის მშვიერების ჯგუფი.

ხ ა ლ ხ ი.

- ესენი ვინ არიან?
- რისთვის მოსულან აქ?
- უზრდელობაა აქ მოსვლა ასეთი ტანისამოსით.
- ფეხშიშველი...
- თმა აბურძგენილი..
- ხელებ გასვრილი...
- ვინ არიან? ვინ არიან?
- ცუდი სუნი ასდით მათ.
- რა სურთ აქ?
- ვინ არიან? ვინ არიან?
- მშვიერები. ესენი არიან მშვიერები.
- რა დარჩენიათ აქ?
- მაგათაც ხომ არ სურთ ჩვენთან ზეიმი?
- მათი სახე მრისხანია.
- ალბად მოვიდენ დღესასწაულის ჩასაშლელად.
- რისთვის მოუშვეს აქ?
- წავიდენ, როგორც მოსულან.
- აქ ხომ არ სურთ მოწყალების შეგროვება?
- აქ არაა ადგილი.
- არც დროა.
- ერთი შეხედვით, მაგათ გამო აღარ იწყება ცეკვა.
- ვინ დართო მათ ნება აქ მოსვლისა?

— ბლომად არიან.

— სულ არ მეგონა თუ ამდენი მშვიერები იყვნენ დაბლობში.

— რაა მიზეზი მათი სიმშვილისა?

— არ ვიცი.

— არც თვითონ იციან.

— საწყლები. ასეთ სიცოცხლეს სიკვდილი სჯობია.

— კი მაგრამ—აქ რა უნდათ?

— რატომ მოვიდენ, რომ ჩაგვიშალონ ზეიმი?

— განა ჩვენა ვართ დამნაშავე, რომ ისინი მშვიერები არიან?

— ჩვენ ხომ არა ვგლეჯთ ლუკმას პირიდან?

— წავიდენ აქედან!

— წავიდენ, როგორც მოსულან!

პ ი რ ვ ე ლ ი მ შ ი ე რ ი .

ჩვენო ბატონო, კარისკაცების უფროსო, მშვიერები ვართ!

მ ე ო რ ე .

ვკვდებით მშვიერნი, როგორც მიტოვებული ძაღლები.

მ ე ს ა მ ე .

სამი დღეა, რაც აღარაფერი არ მიჭამია.

მ ე ო თ ხ ე .

მთელ ჩემ სიცოცხლეში ერთი დღეც არ მახსოვს, რომ ცყოფილიყავი მაძღარი.

ქ ა ლ ი ბ ა ვ შ ი თ მ კ ლ ა ვ ზ ე .

ბავში სწოვს ჩემს სისხლს და ჩემი ძვლებს, წვენი,
მე კი წელიწადია პურის გემო არ ვიცი.

მ ო ხ უ ც ი .

ჩემი ცხოვრების გრძელ მანძილზე შევისწავლე, რო-
გორ უნდა ავიტანო სიმშილი და წყურვილი, მხოლოდ
ახლა კი გამეყინა ტვინი და აღარ შემიძლია მეტის
ატანა.

ბ ა ვ შ ი .

მე ვთხოვ დედას პურს და ის კი ჩემს ხორცს ისე
ჩხვლეტავს, რომ სისხლი იწყებს დენას...

ს ხ ვ ა მ შ ი ე რ ე ბ ი .

— ერთგული ყმები ვართ დიდი მთავრისა. რისთ-
ვის გვსჯის ასე მძიმედ, სრულიად უდანაშაულოდ?

— შენ მოხუცი ხარ და ყოველ წლობით გვიამბობ
ხოლმე დიდი ჯადოსანის მრავალ ამაგისა და კეთილი
გულის შესახებ—და ამავე დროს ჩვენ ვიხოცებით შენი
თვალის წინ.

— დღისით სიმშილი მაწუხებს, ღამით კი სიცივე
პგლეჯს ჩემ ხორცს.

— ჩემს ბინას არა აქვს თავსახური.

— კეთროვანი ძაღლებივით დაეხეტიალობთ დღე
და ღამე ქალაქის ქუჩებში...

— ვღმუით, როგორც მგლები ზამთრის ღამეებში.

— ჩემი ქმარი გაგიყდა სიმშილისაგან, გაგიყდა და
მოკვდა. მეც ჰკუთხე ვიშლები.

— დიდი მთაერის ქვეყანა დიდი და განიერია, მინდვრები სავსეა ხორბლით და ჩვენ კი ვიხოცებით შენი თვალის წინ.

— მისი ერთგული ყმები ვართ. რატომ გვსჯის ასე?

— რა შევეცოდეთ მას? რა შევეცოდეთ მას?

— კარისკაცების უფროსო! მშვიერები ვართ...

— კარისკაცების უფროსო! მშვიერები ვართ...

— მშვიერები ვართ!

— დღემდე ვქეპავდით სანაგვეებში, ვკამდით მაძლართა საკმელების ნარჩენებს, მაგრამ ჩვენი რიცხვი იზრდება და ეს ნამცეცები აღარ გვეყოფნის.

— დავიწყეთ თავგების დაჭერა და მისი ჭამა, მაგრამ თავგები გამოიღია ქვეყნად. ჩვენი რიცხვი მიდის და იზრდება, მიდის და იზრდება.

იოაკიმ ასწევს ხელს, რაც ნიშნავს იმას, რომ მას სურს ლაპარაკი. მშვიერები ჩაჩუმდებიან. ხალხში სიწყნარეა.

იოაკიმ.

მშვიერო ძმებო...

მაგრამ მეორე ჯგუფი, რომელიც ამასობაში მოუახლოვდა კათედრას მეორე მხრიდან, აღარ აძლევს საშუალებას სიტყვის გასაგრძელებლად. ის ჯგუფიც მოდის ქალაქიდან და აპობს ხალხში გზას. ხალხი უკან იხევს. ესაა ნაკლოვანთა ჯგუფი: ბრმები, კოკლები, ხელებდამტვრეულნი, ხელმოკრილნი, მუნჯები, კეთროვანები და კუზიანები, რომლებიც მოდიან რიგ-რიგად დაწყობილნი, როგორც

ჯარი. ბრმები აუთურებენ ჯოხებით, კოკლები და უხელოები ხის ფეხებით და ხულებით, მუნჯები ის ვრიან უცნაურ ნაწყვეტ-ნაწყვეტ ბგერებს, კეთროვანები იქექებიან, კუზიანები ახველებენ.

როცა კარისკაცთა უფროსი იწყებდა სიტყვას, ისინი მიუახლოვდნენ კათედრას და ამოუდგენ მშიერთა ჯგუფს ისე, რომ ეს ორი ჯგუფი შემორტყმული ჰყავს ორი მხრიდან და მხოლოდ სასახლის კიშკრის მახლობელი კედელია ჯერჯერობით ცარიელი.

ნაკლოვანთა ჯგუფი.

-- ჩვენო ბატონო, კარისკაცების უფროსო, საბრალოები ვართ.

— საბრალოები ვართ, საბრალოები ვართ!

ბ რ მ ე ბ ი.

— ვერაფერს ვხედავთ სრულებით, არაფერი ვიცი სრულებით.

— ვერ ვიცნობთ ქვეყანას, რომელიც გარს გვარტყია.

— ვერ ვიცნობთ ჩვენ მშობლებს.

— ვერ ვიცნობთ ჩვენ ძმებს და დებს.

— ვერ ვიცნობ ჩემ ცოლს.

— ვერ ვიცნობ ჩემ ქმარს.

— ბავში ვშობე და მე კი არ ვიცი ვინაა ან რაა ის.

— თვალხილულნი ლაპარაკობენ ცაზე და მზეზე; ჩვენთვის კი არ არსებობს არც ცა და არც მზე.

— მათთვის არსებობს დღეები და ღამეები, დილა და საღამოები.

— ჩვენ კი გვაქვს მხოლოდ ერთი გრძელი და შავი ლამე.

— რა არის გაზაფხული? ზამთარი? ზაფხული?

— რა არის: მშვენიერი?

— რას ნიშნავს: მზე ჩადის?

— ალუბლის ბალი ჰყვავის?

— გოგო გაწითლდა?

— მწვანე მინდორი? შეხამებული ტყე? გამკვირვალე წყალი?

— რა არის ვარსკვლავი?

— დიდი ჯადოსანის სასახლე რაღაა?

— კოშკი?

— ვერც შენ გიცნობთ, ბატონო კარისკაცების უფროსო, მხოლოდ შენი სახელი გაგვიგონია...

— ბნელ და ცარიელ მსოფლიოში ვცხოვრობთ, იგი დულს ჩვენს გარშემო და ჩვენ კი არაფერი გაგვიგება იმის ხმაურისა.

— მთელ ჩვენ სიცოცხლეში სხვების აზრზე ვართ დამოკიდებული.

— ისინი გვატყუებენ!

— ჩვენ გვესაჭიროება შეველა!

— ვერაფერს ვხედავთ, ბატონო კარისკაცების უფროსო!

— ვერაფერს ვხედავთ სრულებით!

— ვერაფერს ვხედავთ სრულებით!

მუნჯები.

მუნჯები აკეთებენ ნაირ-ნაირ მოძრაობას და მიხვრა-მოხვრას მთელი სხეულით, აკაკუნებენ ხელებით გულზე და შუბლზე, ღრიალებენ, ალებენ

პირს, სდებენ შიგ თითებს, გამოაქვთ იქიდან გაუგებარი ბგერები, რომელიც ჰგავს გოდებას და აბრაახუნებენ ფეხებით. მათი მოძრაობა ჩქარია, შრისხანე და უიმედო. რამდენადაც ისინი აგრძელებენ „ლაპარაკს“, მათი უიმედობა იმდენად იზრდება, ვინაიდან ჰხედავენ, რომ არავის ესმის მათი. ხალხში ისინი იწვევენ გაძლიერებულ ცნობისმოყვარობას.

კოკლები და ხელებდამტვრეულები.

- კარისკაცების უფროსო, შემოგვხედე, რა საცოდავები ვართ.
- დავლოლავთ დედამიწაზე, როგორც ქვემძრომნი.
- ვისაც მთელი აქვს ფეხები, გეთელავს ჩვენ თავის ქუსლით.
- ვისაც მთელი აქვს ფეხები, გვიცქერის ზემოდან დაბლა.
- ჩვენ გვკირდება აღამიანების დახმარება და ისინი კი ბოროტობენ.
- არა ვართ გამოსადეგი არავითარი სამუშაოსათვის.
- სადაც კი არის გზები, ჩვენ ვიწვდით ხელს სამათხოვროდ.
- ქალები არ თხოვდებიან ჩვენზე.
- საცოდავები ვართ: არ ვიცით სიცილი და სიმხიარული.
- ყველანი მირბიან, მიისწრაფიან და მიეჩქარებიან, მარტო ჩვენ ვაგვიანებთ მუდამ.
- ყველანი მიდიან წინ, ჩვენ ვრჩებით უკან.
- ყოველთვის უკან!

ხელმოკრილები.

— ბატონო კარისკაცების უფროსო, საცოდავები ვართ.

— ხელები მოგვჭრეს და აღარ შეგვიძლია მუშაობა.

— არაფერი არ გაგვაჩნია.

— ვის სჭირია განა ჩვენსავით აღამიანების დახმარება?

— თუ არ გვაქამეს, მოგვკლებით შშიერი.

— თუ არ გვასვეს, მოგვკლებით მწუშურვალე.

— თუ არ ჩაგვაცვეს, გაგვყინავს სიცივე.

— თუ არ გაგვხადეს ტანისამოსი, შემოგვაცვთება

ხორცზე.

— თუ არ დაგვბანეს წყლით, დაგვახჩობს სიბინძურე.

— თუ არ მოგვფხანეს თავები, შეგვჭამენ ტილები.

— თუ არ გვიპატრონებენ, დაგვკბენენ ძაღლები.

— ყვავები შეგვჭამენ, როგორც სჭამენ მკვდრის ლეშებს.

— თავვები შეგვახრამუნებენ თავიანთი კბილებით, როგორც ფქვილის ტომარას.

— რითი უზრუნველვყოთ ჩვენი სიცოცხლე?

— საცოდავები ვართ, კარისკაცების უფროსო, საცოდავები, საცოდავები...

კ ე თ რ ო ვ ა ნ ე ბ ი.

— ჩვენც, ბატონო კარისკაცების უფროსო!

— ცეცხლი სწვამს ჩვენს ზორცს.

— ცოცხლად ვლბებით.

— ნაჭერ-ნაჭერ გვეცემა ხორცი ტანისგან.

— სათითაოდ გვეცემა სხეულის ასოები.

- სიმყრალე ასდის ჩვენ ხორცს.
 - ჩვენი ჭრილობა სწვეთავს შავს და აყროლო-
- ბულ სისხლს.
- დაწუნებულნი და გაძევებულნი ვართ ადამიანებიდან...
 - მირბიან ჩვენგან, როგორც ჭირისაგან.
 - ოთხ ნაბიჯზე არ გვეკარებიან.
 - ვინ არის ჩვენსავით დაეწეებული ქვეყნად?
 - დასახმარებლად ხელის გამოშვერა ც კი უშინიათ ადამიანის შეილებს.
 - დაგვინახავენ თუ არა შორიდან, მირბიან და იმალებიან.
 - ჩვენი სუნთქვა სწამლავს ჰაერს გარშემო.
 - მატლები აღარ გვეკარებიან მოწამელის შიშით.
 - მთელი ბუნება განრისხდა ჩვენზე.
 - მთელი მსოფლიო გვიუცნაურდება.
 - რკინის ეკლები სჩხვლეტავენ ჩვენს ხორცს დღე და ღამე, დღე და ღამე, დღე და ღამე...
 - ციებცხელება სწვავს ჩვენს სულს...
 - ჩვენ ვყვირით და არავის ესმის ჩვენი.
 - ჩვენ ვოხრავთ და გარემო კი დაგვეცინის.
 - ჩვენ ვეძახით სიკვდილს, მაგრამ ის არ მოდის.
 - ჩვენ ვზიდავთ ჩვენ ხორცს კბილებით და ვიჭეჭებით.
 - მთელი სიცოცხლე ჩვენ ვიჭეჭებით...
 - მაგრამ ეს არ ანელებს წამებას.

კ უ ზ ი ა ნ ე ბ ი .

— ჩვენც საცოდავები ვართ, ბატონო კარისკაცების უფროსო!

- შემოგვხედე რა პატარები ვართ და უღონოები.
- კუზი მძიმეა მთასავით.
- როგორც კლდე, ისე გვაწევს გულზე.
- ადამიანები კი დაგვცინიან და მასხარად გვიგ-

დებენ...

— ჩვენ გვჭირდება მათი დახმარება და ისინი კი გვარცხვენენ.

მშვიერები და ნაკლოვანები ერთად.

— დააჩქარე ჩვენი შევლა, ბატონო კარისკაცების უფროსო!

— შენგან გაგვიგონია, რომ მთავარი მრავალ მწყალობელია. დეე მოგვარჩინოს მან...

— ჩვენ ვართ მისი ქვეშევრდომები, მისი ქეშმარიტი ქვეშევრდომები...

— რითი ვართ უარესი სხვა ადამიანებისაგან?

— რა შევცოეთ მას?

— რისთვის გვსჯის ჩვენ ასე?

— რა შევცოდეთ?

— და თუ შევცოდეთ, შენ ხომ სთქვი, რომ მან იცის პატიება?

— რა სარგებლობა აქვს ჩვენი ტანჯვით და რაში უნდა ჩვენი გაჭირვება?

— ის ჩვენი ბატონია და ჩვენ მისი ყმები; დეე შეგვიბრალოს.

— რადგან აღარ შეიძლება მეტის მოთმენა! აღარ შეიძლება მეტის მოთმენა! აღარ შეიძლება მეტის მოთმენა!

როცა ესენი სჩივიან კათედრაზე მდგარ კარისკაცთან, ხალხში იწყება დრტვინვა. ნაწილობრივ სხვა და სხვა ადგილებში იწყება ბაასი და ჩურჩული.

- ჩაშალეს ზეიმი...
 - რა ბლომად არიან!
 - რისთვის მოვიდენ დღესასწაულის დღეს?
 - ჩვენ შორისაც იმყოფებიან ტანჯული პირები.
- მერე რა ამით?
- გავიდეთ ჩვენც და ვითხოვოთ...
 - შეიძლება მეც გამოვიდე და მოვითხოვო რამე?
 - მეც.
 - მეც.
 - წავიდეთ და მოვითხოვოთ ერთად.
 - მათსავეით.
 - მათსავეით...

სათითოოდ გამოდიან ხალხიდან, ერთდებიან ერთ ჯგუფში და ეწყობიან რიგრიგად. ახალი ჯგუფი შემოერთების კათედრას მესამე შხარიდან.

მესამე ჯგუფი.

- ჩვენც ვართ საცოდავები.
- ჩვენც! ჩვენც!
- ობოლი ვარ დედითაც და მამითაც.
- მე უშვილო დედა ვარ.
- მე კი უნაყოფო.
- ჩემი სიბჭე მოკვდა ქორწილის დღეს.
- ჩემი ცოლი წაჰყვა საყვარელს და ჩემი სახლი დარჩა გავერანებული.
- ქმარმა მიმატოვა.
- ჩემი ქმარი სვამს არაყს და მცემს ყოველდღე მებობლების თვალწინ.

- ჩემმა ცოლმა მილალატა.
- ჩემი სატრფო სხვაზე გათხოვდა.
- ჩემმა ასულმა შობა უკანონო შეილი.
- ჩემი ახალგაზდა ვაჟი გაგიჟდა.
- ჩემი სახლი ცეცხლში დაიწვა.
- მოხუცი ვარ და შევიღებმა გამომავდეს ჩემი სახლიდან.

- ავი ზნე მაფრთხობს ღამ-ღამობით.
- ვიყავ მდიდარი და გავლატაკდი.
- ვიყავ გმირი და გამომეღია ძალღონე.
- მქონდა ოქროვერცხლის ხაზინები, ბალები და წალკოტები, ვენახები და მინდვრები—და ეხლა აღარაფერი მაქვს.

- ჩემი გემები დაიღუპენ ზღვაში.
- სეტყვამ გაანადგურა ჩემი მინდვრების მთელი მოსავალი.

— ვიყავ განთქმული და სახელოვანი მრავალთა შორის, ეხლა კი დამივიწყეს.

- ვიყავ მშვენიერი და ეხლა გამიფუქდა შეხედულება.
- მქონდა ნიჭი და აღარა მაქვს.
- ჩემი ერთად ერთი შვილი აეადაა და მის სი-ცოცხლეს მოელის ხიფათი.
- ჩემი ღედა განიცდის მომაკვდავის წუთებს.
- ჩემს ცოლს უჭირს შობა.
- საცოდავები ვართ! საცოდავები ვართ!

სამივე ჯგუფი ერთად.

- ყველანი საცოდავები ვართ!
- ყველანი... ყველანი... ყველანი...
- შეგვიბრალოს ჩვენ დიდმა მთავარმა!

— რითი ვართ უარესნი ქვეყნის დანარჩენ მცხოვრებლებზე?

— რითი ვართ უარესნი ამათზე?

— ამათზე... ამათზე... ამათზე...

ასობით ხელები გაშვერილია მოზეიმე ხალხის მიმართ.

იოაკიმ.

საცოდავო ძმებო! ნუ სკოდებთ თქვენს მთავარს. მე ვიცი, რომ თქვენი ტანჯვების ატანა ძნელია, მაგრამ რად მოხვედით, რომ ჩაშალოთ თქვენი გულკეთილი ბატონის ზეიმი? შეხედეთ ამ კოშკს და მის წვერს, რომელიც აღწევს ზეცამდე! ნუ თუ მას არ შეაქვს წამალი და მოსვენება თქვენ დაავადმყოფებულ და გატანჯულ სულებში? გახსოვდეთ, რომ არსებობს მკურნავე თვალი, რომელიც სათითოოდ ითვლის თქვენ ტკივილებს და თქვენ ცრემლებს. ელოდეთ და იმედი გქონდეთ მთავრის წყალობისა, რომელიც აუცილებლად მოვა! უნდა იცოდეთ, რომ ტანჯვა არსებობს ქვეყნად მხოლოდ თქვენ გამოსაცდელად. გამაგრდით და გაკაჟდით, რათა დაიჭიროთ გამოცდა. გაჭირვებანი და ტანჯვანი წაშლიან თქვენ ცოდვებს და როცა დადგება სამართლის ღლე, წადგებით თქვენი ბატონისა და უფროსის წინაშე—სუფთანი და უმანკონი, როგორც იყავით დაბადების ეამს. მაშინ ბრძმებს ანგილებათ თვალები, მუნჯები დაიწყებენ ვალობას, გაჭირვებულები გამხიარულდებიან და გალალდებიან და სულით დაცემულები დაუკრავენ ტაშს.

ჯველანი სდგებართ გარშემო და სული თქვენი მოთქვამს მწარედ; ნუ დაჰკარგავთ იმედს ლატაკო ძმებო.

გწამდეთ, რომ თქვენი მთაეარი არის ქეშმარიტი მმართ-
ველი და მისი სახელმწიფო აგებულია მძლავრ სიყვარ-
რულზე.

მეორე კარისკაცი.

და ქეშმარიტებაზე.

მესამე კარისკაცო.

და წმინდა რწმენაზე.

ი ო ა კ ი მ.

გამაგრდით და გაკაყდით ჩაგრულო ძმებო და მე
ეთხოვ თქვენზე მთაეარს.

მეორე კარისკაცი.

მეც.

მესამე კარისკაცი.

მეც.

ი ო ა კ ი მ.

ის დააჩქარებს თქვენს შეელას.

სამივე ჯგუფი.

— აღარ არის მეტი ძალა...

— აღარაა ძალა...

— გამოიღია მოთმინების ძალა...

ი ო ა კ ი მ.

მოთმინება ძმებო! მოთმინება და იმედი. ჰხედავთ
თქვენ ამ მრავალ ხალხს? მრავალი მათგანი იყვენენ თქვენ-

სავით საწყლები; მთავარმა შეიბრაღა ისინი და შეიქნენ
ბედნიერები.

ხმები ხალხიდან.

— შე!

— შე.

ი ო ა კ ი მ.

ვისაც შეხვედრია რაიმე ცუდი თავის სიცოცხლეში,
მივიდეს და დაამტკიცოს მთავრის წყალობა.

თითოობით გამოდიან ხალხიდან და უახ-
ლოვდებიან კათედრას. რიცხვით წარმოადგენს პა-
ტარა გროვას.

ი ო ა კ ი მ.

დაამტკიცეთ, რომ მართალია ჩემი სიტყვები.

პირველი.

ვიყავ ავადმყოფი და განვიკურნე.

მ ე ო რ ე.

მძულდა ჩემი ცოლი და ერთი თვის წინედ მოკვდა.

მ ე ს ა მ ე.

ვიყავ ფეხმოტეხილი, ექიმმა გამიკეთა ხის ფეხები
და დავდივარ ყოველი ადამიანივით.

მ ე ო თ ხ ე.

ვიყავ ღარიბი და ეხლა ბევრი მაქვს.

მ ე ხ უ თ ე.

მტერი გადამიდგა გზაზე სატანასავეით — მოკალი...

პირველი ქალი.

ვიყავ მშიერი და ტიტველი, ეხლა კი... (აჩვენებს თავის მშვენიერ ტანისამოსს).

მეორე ქალი.

ქმარმა მილალატა და მიმატოვა, სამაგიეროდ ვი-
შოვნე ახალგაზრდა საყვარელი.

მესამე ქალი.

შარშან მომიკვდა ერთად ერთი შვილი და უკვე
მშობიარე ვარ.

მეოთხე ქალი.

ვიყავ უნაყოფო; ჩემმა ქმარმა შემოიყვანა სახლში
ნაპოენი ბავში.

მეხუთე ქალი.

ბებერი ქმარი მყავდა — და მომიკვდა.

ი ო ა კ ი მ.

გესმით თქვენ, საბრალო ძმებო? ხომ ნათლად გიჩ-
ვენეთ დიდი მთაერის წყალობა. ჰხედავთ? კარგი და შემ-
ბრალე მამა გყოლიათ ამ სასახლეში, რომელიც ზრუნავს
თქვენთვის და გაქვივრების ემს გეხმარებათ. მაშ დაწ-
ყნარდით, ელოდეთ მის შველას და იმედობდეთ! მიენდეთ
მას და მისი შველა თუნდაც დაგვიანებით, მაგრამ მაინც
მოვა.

ეხლა კი, დაუბრუნდეთ ჩვენ დღესასწაულს, იმ დიდ
დღესასწაულს, რომელსაც ყოველი ჩვენთაგანი მოუფიქრ
ლად ელოდა მთელი წლას განმავლობაში.

ის სწევს ხელს ნიშნად და ორკესტრი იწყებს
დაკვრას. მოცეკვავე ქალიშვილები ემზადებიან სა-
ცეკვაოდ, იყოფიან ორ ჯგუფად და დგებიან ერთ-
მანეთის პირდაპირ. მარჯვენა ხელში მომაღლებული
აქვთ პატარა საკრავები, ხოლო მარცხენა ხელში,
რომელიც ჩაშვებული აქვთ დაბლა, უჭირავთ წი-
თელი ყვავილები და აბრეშუმის მარაოები. ხალხი
უთმობს მათ გზას და აკვირდება ცნო'ისმოყვარეო-
ბით და სიამოვნებით, მაგრამ იმ დროს, როდესაც
გაისმის მუსიკის პირველი ხმები და მოცეკვავე ქა-
ლიშვილები გადასდგამენ პირველ ნაბიჯს საცეკ-
ვაოდ—ხალხიდან გამოდის რიზა ელ—დიდი ტა-
ნის კაცი, რომელიც მიიშართება სასახლის კიშკ-
რის პირდაპირ მდებარე კათედრისაკენ. უკან მიჰყ-
ვება დიღღეამარ და ოცი ახალგაზდა.

მისი გარეგნული შეფასება: სახე მტკიცე და
გონიერი, თვალები ღრმად შვირალი. ცქერა—გამ-
ძლე და მკრელი, ტუჩები—ნაზი და შეუპოვარი,
მხრები—ფართო, ხელები—მაგარი და ძლიერი, კისე-
რი—მძლავრი და მაღალი, ნაბიჯი—გრძელი და
მშვიდი, მიხვრა-მოხვრა-მტკიცე და ნელი.

ძნელია მისი წლოვანების განსაზღვრა: ხან-
დახან ის ჰგავს მოხუცს, რომელსაც შეუნახავს
ახალგაზრდობა და ხანდახან კი ჰგავს ახალგაზდას,
რომელიც უდროოდ მოხუცებულა. წვერის შესახებ
საეჭვოა, სულ არ ამოსვლია თავის სიცოცხლეში,

თუ გაპარსულია სუფთად. ახალგაზდური ძალა, ყმაწვილური ცეცხლი და ხანში შესულის სიბრძნე — შეერთებულია მასში. თავზე ახურავს მაღალი შავი ქუდი ფართო და თხელი ფესვედით. აცვია მგზავრის ტანსაცმელი.

მასთან მყოფი ახალგაზდების ტანსაცმელსა და მოძრაობაში ჩანს მიბაძვა თავიანთი უფროსისადმი.

დიღლეთამარ სდგას რიზაელის გვერდით და მის თვალებში მოჩანს დიადი გრძობა სიყვარულისა, რომლითაც გამსჭვალულია რიზაელისადმი: შესცქერის რიზაელს თვალებში და აღფრთოვანებულია მისი ყოველი სიტყვით.

როცა რიზაელ აღის კათედრაზე და დგება კარისკაცების უფროსის წინაშე, მაშინ ამჩნევს მათ ხალხი და იწყება ხელახლა დრტვინვა. ცეკვა და დაკვრა გრძელდება ცოტა ხანს, მაგრამ მალე სწყდება.

ხ ა ლ ხ ი .

- რა მოხდა კვლავ?
- ვინ არის ეს?
- ვინ არის ეს კაცი?
- კვლავ ხელს გვიშლიან...
- შუა ცეკვაში...
- ვინ არის ეს კაცი?
- და ესენი, ვინც მასთან იმყოფებიან...
- რა უნდათ კათედრასთან?
- ვინ არიან?
- ეს ხომ ექიმია!

- ექიმი? რიზაელ?
- ნუ თუ ვერ იცანით?
- სწორედ ისაა.
- ექიმი! ექიმი!
- ესენი კი არიან მისი მოწაფენი.
- ლამაზი დიღელ ღამარიც ჩვეულებრივად მასთან არის.
- რიზაელ ასწავლის მათ საექიმო მეცნიერებას.
- თვითონ იკვლევს ბუნებას.
- აგროვებს მთებში ბალახებსა და მწვანეხეხვებს.
- ღამით ითვლის ცაში ვარსკვლავებს.
- მზიან დღეებში ის ჰრგავს ბალში ხეებს, მოკყავს ბოსტნეული და ეძებს დედამიწის სიღრმეში.
- წვიმიან დღეებში ის აშენებს სხვადასხვანაირ შენობებს და ადუღებულ ქურაზე ადნობს ყოველგვარ ლითონებს.
- იკვლევს ზღვის ფსკერს.
- სჭრის მკედრების გვამებს და სხვა ცხოველებისას.
- ჰქექავს წიგნებს და უძველეს პერგამენტებს.
- სწერს თვითონ ახალ წიგნებს.
- ხანდახან მგზავრობს ქვეყნის დასათვალიერებლად.
- ესენი, მისი მოწაფენი, მას ეხმარებიან.
- კი მაგრამ, რისთვის მოვიდენ აქ?
- რა სურს კათედრაზე?
- რად შესწყვიტეს ქალიშვილებმა ცეკვა?
- რად გაჩუმდენ დამკვრელები?
- გაჩუმდით! გაჩუმდით!

— ქალიშვილებს დაავიწყდათ ცეკვა და შურით
შესცქერიან დიღღეამარის სილამაზეს.

ჩამოვარდება სიწყნარე.

რიზაელ.

ბატონო კარისკაცების უფროსო! მრავალი წლები ვმუშაობდი საექიმო მეცნიერებაში. ბევრი ვიშრომე და მოვიქანცე, ვიდრე აღმოუჩინდი წამალს ამ ვაკეში მცხოვრებ ადამიანების ტანისა და სულის მრავალ ავადმყოფობას. მაგრამ ეს არ კმარა, მე მსურს აღმოუჩინო გაუმჯობესება მის მწარე ბედსაც. ვეძებდი და თვალყურს ვადევნებდი დედამიწის სიღრმეში, ზღვების ფსკერებში, მსოფლიოს სივრცეში—პასუხი ვერსად ვერ ვიპოვე. ვეკითხებოდი და ვაწარმოებდი ძიებას ცოცხლებთან,—მცენარეებთან, რომლებიც იზრდებიან და სდუმან, უგდებდი ყურს ჯანმრთელთა ძალების ჩურჩულს—მაგრამ არაფერი არ გამომივიდა.

მაინც ჯერ კიდევ არ დამიკარგავს იმედი. ამ ქვეყნის მცხოვრებთა მწარე და საშინელ ბედს—სჭირია გაუმჯობესება, სჭირია წამალი.

ამ სასახლეში ცხოვრობს ქვეყნის ბატონი, დიდი მთავარი და მასთან მივდივარ ეხლა. მის ხელშია მთელი ხალხის ბედი და მისი ვალია—დახმარება. მთავარი ჩაკეტილია თავის სასახლეში, სდგას მაღალი კოშკის წვერზე და ყურს არ უგდებს იმას, რაც ხდება აქ. მივალთ მასთან მე და ჩემი ახალგაზდა მეგობრები და უამბობთ მას, რაც ხდება აქ, დაბლა. უამბობთ მას მთელ ტანჯვებს,

ტკივილებს და კრილობებს, რომლებიც სტანჯავენ მის შვილებს, მის ერთგულ ქვეშევრდომებს. ვაჩვენებთ მას ამ დიდ ბანაკს და ის განკურნავს მათ, გააკეთებს, რაც საჭიროა, ვინაიდან გამოიღია მოთმინების ძალა და აღარ შეიძლება მეტის ატანა.

დღეს ზემოთა დიდი მთავრისა. ის იცქირება მალედიდან და მის გულს ახარებს ის დიდი დაფასება, რითაც მას პატივს სცემს დაბლობი. ამ ზემომის დღეს წარვსდგებით მასთან და ვთხოვთ ამ ხალხისათვის ყოველ წლიურად შენ გვიამბობ მის კეთილ გულზე და მისი წყალობის სიდიადეზე. შეუძლებელია, რომ ბოლო არ მოუღოს ამ საშინელ ტანჯვებს და არ მისცეს საშუალება თავისი ქვეყნის მცხოვრებლებს მოსვენებული ცხოვრებისა.

ბატონო კარისკაცების უფროსო, გაგვიღე ჭიშკარი და შევალთ მთავრის სასახლეში.

ი ო ა კ ი მ.

რას ლაპარაკობ ბატონო ექიმო? რას ითხოვ? განა არ იცი, რომ სასახლეში შესვლა აკრძალულია ყოველი უცხოისათვის? განა არ იცი, რომ კაცი ვერ იხილავს მის სახეს, თუ თითონ არ დაუძახა? მრავალი წლებია მას შემდეგ, რაც აღარავისთვის დაუძახია. მეც ვერ ვბედავ შევიდე სასახლეში შიგნით. შორიდან ველაპარაკები მას ჩემს სათქმელს. რა გსურს შენ იქ? დანაშაულს სჩადიხარ, ჩემო ბატონო. დიდმა მთავარმა თითონ იცის, რის ცოდნაც საჭიროა და რაც უნდა გააკეთოს. შენ ვინა ხარ, რომ ასწავლო მას ჭკუა? შენ ვინა ხარ, რომ მოსულხარ ჩაშალო ეს დიდი ზემო?

რ ი ზ ა ე ლ .

მე ვითხოვ მთაერის ნახვას. გამიღე სასახლეს კიშკარი, ბატონო კარისკაცების უფროსო!

ი ო ა კ ი მ .

კიდევაც რომ გავალო—მას ვერ იხილავ. სასახლეში აუარებელი ოთახებია, უთვალავია დერეფნები და დარბაზები. ვინ გაჩვენებს სწორ გზას? გზა ავცდება. გზა, რომელიც მიიმართება კოშკისაკენ—ბნელი და მძიმეა, ვიწრო და გრძელი, კიბეები—დანგრეული და დაშლილი, მანძილი—შორი და სავსეა ხიფათით. ვერასოდეს ვერ მიაღწევ მის წვერს.

რ ი ზ ა ე ლ .

გამიღე კიშკარი ბატონო კარისკაცების უფროსო!

ი ო ა კ ი მ .

უცქირე რა მალალია კოშკის მისი წვერი აღწევს ზეცამდე და კიბეების საფეხურებზე კი, ფეხი ცურავს და სხლტება.

რ ი ზ ა ე ლ .

უცქირე რა მრავალია გარშემო რიცხვი საწყლებსია: მათი მწუხარება ღრმაა დედამიწის უფსკრულამდე. გამიღე სასახლის კიშკარი! გააღე კიშკარი! შემდეგ დაუბრუნდით თქვენ ცეცხლს და ზეიმს, რომელიც ჩაიშალა და სანამ გათავდებოდეს თქვენი ზეიმი, სანამ დაბრუნდებოდეთ თქვენი დაბლობის სახლებში—დავბრუნდები და მოგიტანთ მთაერის შველას. ტკივილების დასასრულს და ხსნას მოვიტან მთაერისაგან.

იოაკიმ.

გულადი და ამაყი ხარ, არ გაგიგონებს კოშკის მცხოვრები. ესენიც; ეს საწყალი ძმები არ გაგიგონებენ. ცრუ იმედებს უნერგავ მათ გულში.

რიზაელ.

გააღე კიშკარი! ამათი გაქირვება—მთავრის სირცხვილია. ძალაუნებურად გამიგონებს. მის ღიდ სირცხვილს ნათელს ვყოფ მზის წინაშე.

იოაკიმ.

ნუ სკოდებ!

რიზაელ.

შენც ნუ სკოდებ იმ მრავალ ხალხს, რომელიც სდგას შენ ფეხქვეშ. ნუ თხზავ დაბრკოლებებს ჩემს გზაზე, შველის გზაზე. გააღე კიშკარი!

იოაკიმ.

როცა დაღამდება ეინ გაგინათებს გზას? მთავრის სასახლეში არ არის სინათლე.

რიზაელ.

ხელში მიჭირავს ჩირაღდანი.

იოაკიმ.

შენ არ ხარ პირველი. ასეთი ცდები უკვე გაკეთდა. ხანგამოშვებით შენსავით კუთახელები შეცვინულან სასახლეში, მაგრამ ჯერ კიდევ არც ერთი მათგანი არ დაბრუნებულა.

რ ი ზ ა ე ლ .

მე არ ვიცი შიში.

ი ო ა კ ი მ .

არც ერთ მათგანს არ მიუღწევია კოშკის წვე-
რამდე.

რ ი ზ ა ე ლ .

მე შივალწვე-

ი ო ა კ ი მ .

არც ერთ მათგანს არ უნახავს მთაერის სახე.

რ ი ზ ა ე ლ .

მე ვნახაე. გააღე კიშკარი!

ახალგაზღვები.

გააღე კიშკარი! გააღე კიშკარი!

ხმები საწყლების ჯგუფებიდან.

გააღე კიშკარი! გააღე კიშკარი!

ი ო ა კ ი მ .

ჩემი ერთგული რჩევაა: დაუბრუნდე სახლს და შენს
მუშაობას.

ბ რ ბ ო .

- რისთვის ეინიანობს ის ბებერი?
- რისთვის არ აღებს?
- რისთვის დაუკეტიათ კიშკარი?

- რისთვის იმალება მთაფარი?
- გაილოს ჭიშკარი! გაილოს!
- შევიდეს ეს კაცი და ავიდეს კოშკში!
- ეგებ მოგვიტანოს შეველა...
- და ჩვენ გავძლებით...
- და თვალები აგვეხილება...
- მუნი გაშორდება ჩვენს სხეულს...
- მწუხარება მოისპობა ქვეყნად.
- მოუვა აღსასრული ცრემლებს.
- და სისხლს...
- გააღე ჭიშკარი! გააღე ჭიშკარი! გააღე ჭიშ-

კარი!

იოაკიმ.

უკანასკნელად გატრთხილებ: არ წახვიდე იქ.

რიზაელ.

უკანასკნელად მოგმართავ: გააღე ჭიშკარი!

იოაკიმ.

თავს დაჰლუპავ!

შეორე და მესამე კარისკაცი.

თავს დაჰლუპავ! თავს დაჰლუპავ!

იოაკიმ ჩამოდის კათედრიდან, იღებს ჯიბიდან დიდ სპილენძის გასაღებს, რომელიც გაყვითლებულია ეანგით და შეჭყოფს მას კარსაკეტის ხვრელში. ჭიშკარი იღება კრაქუნით.

რ ი ზ ა ე ლ .

ჩემო ტანჯულო ძმებო! მე ვაპირებ ავიღე კოშკის წვერზე, წარვსდგე დიდი მთავრის ტახტის წინ და მოვითხოვო მისგან თქვენი საჩივარი, მისი ქვეყნის საწყალ მცხოვრებთა საჩივარი. მიმაქვს თან ჭეშმარიტება და მოვითხოვ სამართლიანობას! მალე, ვიდრე ღამე გაივლიდეს, დავბრუნდები თქვენთან და მოგახარებთ შველას. მომიცადეთ აქ სასახლის წინ, მომიცადეთ მთელი ღამე, განთიადისას დავბრუნდები!

ამხანაგებო და ჩემო ძვირფასო დიღღეამარ—
გავწიოთ წინ!

შედის სასახლეში და უკან შეჰყვებიან დიღღეამარ და ახალგაზდები.

ბ რ ბ ო .

- გაუმარჯოს მალალ კაცს!
- გაუმარჯოს! გაუმარჯოს! გაუმარჯოს!

ქიშკარი იხურება თავისათ. პირველი კარისკაცი ჰკეტავს კარებს და გასაღებს ინახავს ჯიბეში.

ბ რ ბ ო .

- გაკავრძელოთ ჩენი დღესასწაული!
- ვიდრე დაბრუნდებოდეს!
- ვიდრე მოვიდოდეს!
- ვიდრე დაბრუნდებოდეს!

დამკვრელები აგრძელებენ დაკვრას და ქალიშვილებიც უბრუნდებიან ციკვას. კარისკაცების სახე მოლუშულია.

მოქმედება მორა.

I.

ფარდის აწევის დროს სცენაზე სიბნელეა და არაფრის გარჩევა არ შეიძლება. პატარა ხნის შემდეგ, უკანა ფარდებიდან მოისმის ნაბიჯების და ლა პარაკის ხმა, თითქოს აფათურებენ სიბნელეში და ეძებენ კარებს.

ხმები და ნაბიჯებია თანდათან ახლოვდება. მარჯვნიდან იღება კარები, რომლის ხვრელიდან მოჩანს მკრთალი და ნელი სინათლის ზოლი, რომელიც მიავაგვს ბნელ ღამით მინდორში ანთებულ წუმწუმის შუქს.

კარებში ღვას რ ი ზ ა ე ლ. ხელში უჭირავს ჩირალდანი, რომლის შუქზე მოჩანს ცარიელი ოთახი. არაფითარი ავეჯეულობა არაა. კედლის ფერები გასერილია და ძნელი გასარჩევია: თეთრია, შავი თუ ყვითელი. აუარებელი კარებებია.

რ ი ზ ა ე ლ გაივლის ოთახს ერთი ბოლოდან მეორემდე, ანათებს თავის ჩირალდანიით და ათვალიერებს. შემდეგ მიუბრუნდება მარჯვნივ კარებს.

რ ი ზ ა ე ლ.

— აქეთ! მოდიოთ აქეთ!

ერთი წუთის შემდეგ.

— იჩქარეთ, აქ შეიძლება დასვენება.

გააქვს ჩირალდანი კარების გარედ და უნათებს გზას მის უკან მომსვლელებს, თან და თან ახლოვდება ნაბიჯების ხმა.

— აქეთ! აქეთ! განა ვერ ჰხედავთ ამ სინათლეს?

ძლიერდება მოახლოვებულთა ხმები და ნაბიჯები.

— აქეთ! აქეთ!

სათითოოდ შემოდინან დილლეამარ და ხუთი—ექვსი ახალგაზრდა. კარების იქით მოისმის დანარჩენთა შორეული ნაბიჯები.

— სად არიან დანარჩენები?

დილლეამარ.

— უკან რჩებიან. უკვე დაიღალენ ბევრი სიარულით.

პირველი ახალგაზრდა.

— ხომ მოუცდით აქ?

რიზაელ.

აქ მოვიცდით ცოტა ხანს და შევეისვენებთ. მაგრამ მეტს აღარ მოუცდი არა კაცს. გახსოვდეთ ეს კარგად: მეტს აღარაფის არ მოუცდი. ვინც ჩამოგვრჩება—ის დაიღუპება! სუსტიც, ავადმყოფიც, ვინც წაიქცა და აღარ ძალუძს ადგომა—ყველანი დაიღუპებიან! გზა გრძელია და დრო კი მოკლე. ჩვენი ვალია ვიჩქაროთ! გარედ ჩვენ მოსვლას ელოდებიან ათასები და ათიათასები...

დგას კარებში და გზას უნათებს უკან ჩაქო-
ჩენილებს, რომლებიც შემოდინან სათითოოდ.

პირველი ახალგაზდა.

აქაც არაა არავითარი ავეჯეულობა.

მეორე ახალგაზრდა.

გარედან სასახლე ისეა მორთული, რომ გგონა
უსახლკროა შიგნით მისი სიმდიდრე. მაგრამ ყველა ოთა-
ხები ცარიელია.

მ ე ს ა მ ე.

ცარიელიო? ლამურები?

პ ი რ ვ ე ლ ი.

ობობები? სხვა ქვეშრომნი და ქვეწარმავალნი?

მ ე ს ა მ ე.

რამდენად უცნაური არიან! სრულებით არ ჰგენან
დაბლობის სხვა ცხოველებს.

მ ე ო რ ე.

დააკვირდით, როგორ გავლენას ახდენს მათზე ჩი-
რალდანის შუქი?

დ ი ლ ლ ე ა მ ა რ.

დააკვირდი. ნათი უმრავლესობა მარბის და იმა-
ლება. ძვრებიან კედლის მრავალ ხერკლებში და ქუქრუ-
ტანებში, მაგრამ არიან მათში სწნათლის მოყვარულნიც.
ყველა კუთხეებიდან მორბიან და გროვდებიან ანთებული
ჩირალდანის გარშემო.

მ ე ო რ ე.

გველები ნახეთ?

პ ი რ ვ ე ლ ი.

ამ ოთახში როგორც ჩანს ცოტანი არიან ცხოველები.

რ ი ზ ა ე ლ.

აქ შევამჩნიე ახალი ჯიშის—თეთრი და პატარა მატლები. უკვირეთ, აგერ დალოლავენ კედლებზე. მოერიდეთ ამ მატლებს!

მიუახლოვდება კედელს და ანათებს თავის ჩირალდნით, მოწაფეები შემოგხვევიან და აკვირდებიან განათებულ კედელს.

დ ი ლ ლ ე ა მ ა რ.

რა ხიფათი გველის ამ ქვემძრომებიდან?

რ ი ზ ა ე ლ.

წურბელებსავით სწოვენ ადამიანის სისხლს და წვენს, სანამ ულონოდ დაეცემოდეს მიწაზე.

მ ე ს ა მ ე.

მრავალია აქ კარები. რომელი უნდა ამოვარჩიოთ?

რ ი ზ ა ე ლ.

ყველანი შემოხვედით? არავენ გვაკლია?

პ ი რ ვ ე ლ ი.

ერთი არაა.

სადაა?

დილღეამარ.

დარჩა ზენს უკან და ალბად აცდა გზას აუარებელ დერეფნებში. ვუყვირეთ და ვერ მივიღეთ პასუხი, ველოდეთ და არ მოვიდა. ახლა ის აფათურებს ხელებით ცარიელ და გავერანებულ ოთახებში.

მეორე.

რა საშინელებაა იარო მარტო სიბნელეში—ცარიელ და ფართო დარბაზებში!...

მესამე.

როდესაც არა გაქვს იმედი იპოვნო სწორი გზა.

მეოთხე.

როდესაც არა გაქვს საშუალება დაელაპარაკო კაცს.

მეხუთე.

როდესაც უნდა შეხედე ყოველ წუთს თავგების რაზმებს.

მეექვსე.

როდესაც უნდა გაება ობობების ქსელში.

მეორე.

ობობების ქსელი არაა საშიში. შეიძლება მათი დაწყვეტა. საკმარისია მიკარება და იქავ ირღვევა.

მ ე ს ა მ ე .

მაგრამ თავგები. დაინახეთ იმათი დიდი და წვეტიანი კბილები?

მ ე ო თ ხ ე .

ის ალბად დადის და ჰყვირის, დადის და იძახის, მაგრამ კაცს არ ესწის მისი ხმა.

მ ე ხ უ თ ე .

კარგს იზამს თუ იყვირებს—დაფრთხებიან თავგები.

მ ე ე ქ ვ ს ე .

არა, ამ თავგებს არაფრის არ ეშინიათ.

პ ი რ ვ ე ლ ი .

უმჯობესია მისთვის, რომ ჩაჩუმდეს. მის ძახილზე მოვლენ გველები.

მ ე ო რ ე .

სწორია. გველები იღვიძებენ და დაძვრებიან ქვის იატაკზე.

მ ე ს ა მ ე .

ვინ იცის, რამდენი სახის ცხოველი შეხედება მას კიდევ გზაზე!

მ ე ო რ ე .

ალარც უკან დაბრუნება შეუძლია.

მეხამე.

აღარავითარი იმედი არ არის მისთვის.

იღება მარცხნით კარები და ოთახში შემოდის
კაცი ჩაცმული ფერმკრთალ და გძელ ტანსაცმელში.

ახალგაზდები.

აგერ კაცი! ყოფილან აქ კაცები!

მიუახლოვდებიან და გარშემოერტყმიან.

რიზაელ.

ვინა ხარ?

ახლად შემოსული.

ხმას არ იღებს.

რიზაელ.

ვინა ხარ?

ახალგაზდები.

ვინა ხარ? ვინა ხარ? ვინა ხარ?

არ პასუხობს. აკვირდება მათ ერთ წუთს და
მიდის მარჯვენით კარებისაკენ.

ახალგაზდები.

— რად არ პასუხობს?

— ვინ არის?

— საიდან მოვიდა?

— სად მიდის?

რიზაელ უახლოვდება ახლად შემოსულს და ანათებს მას თავის ჩირალდნით. მისი ტანსაცმელი წააგავს კარისკაცების ტანსაცმელს.

რიზაელ.

მთავრის მსახურთაგანაა, ერთ-ერთი იმის მსახურებიდან.

ახალგაზღვები.

- რატომ გაჩუმებულა?
- რატომ არაფერს ამბობს?
- ეგებ არ ესმის ჩვენი ენა?
- დაველაპარაკოთ სხვა ენებზე.

რიზაელ.

მუნჯია.

ამასობაში უცხო კაცი გადის მარჯვენა კარებიდან.

რიზაელ.

მთავარს ჰყავს მუნჯი მსახურები. ეს ერთი იმათაგანია.

ახალგაზღვები.

რად უნდა მას მუნჯი მსახურები?

რიზაელ.

რომ არავინ გასცეს მისი საიდუმლო.

ახალგაზღვრები.

- ვის?
- აქ ხომ არაეინაა?

რიზაელ.

თუმცა აქ არაეინაა, მაგრამ ადამიანის ძენი ხანგამოშვებით ჰბედავენ ჩვენსავით შემოცვივდენ სასახლეში ავიდენ მასთან და გაივონ მისი საიღუმლო და ჯადო.

ახალგაზღვრები.

მას არ სურს ეს?

რიზაელ.

არა, მაშინ ხომ განთავისუფლდებიან დაბლობის მცხოვრებნი მძიმე ულლიდან და აღარ იქნებიან დამოკიდებულნი მისგან. ამიტომია, რომ გვიფენს გზას დაბრკოლებებით.

ახალგაზღვრები.

- მაგრამ ჩვენ მოვერევით ყველა დაბრკოლებებს.
- ჩვენ გავიმარჯვებთ ყველა შემთხვევებზე.
- ჩვენ არ აგვედება გზა.

რიზაელ.

ჩირალდანი გადიდდა ჩემ ხელში!

ახალგაზღვრები.

- ის გვანათებს გზას!
- დეე ავიდეთ და რაც უნდა მოხდეს!
- ნახევარი გზა უკვე გავიარეთ.

— უმოაერეს:— დასაწყისია. რადგანაც დაეიწყეთ—
ბწამს, რომ დავასრულებთ.

— დაბლობის ყოველი მცხოვრები მოგვიძღვნის მად-
ლობას.

— ქუჩებში და მოედნებში აგვიგებენ ძეგლებსა და
ქანდაკებებს.

— მგოსნები შეიხზავენ ლექსებს ჩვენს საპატივე-
ცემოდ.

— დამკვრელები დაუკრავენ ჩენთვის საუკეთესო
საკრავებს.

— ქალიშვილები დაგვიმზღებენ ყვავილების კონებს.

— ქალები შეგვიყვარებენ.

რ ი ზ ა ე ლ .

მაგრამ ჯერ კიდევ დიდი გზა დევს ჩვენს წინ. უნდა
გავიაროთ ასობით დარბაზები და უნდა ავცოცდეთ დაუს-
რუ ლებულ კიბეებზე.

დ ი ლ ლ ე ა მ ა რ .

გზა სულ ბნელია?

რ ი ზ ა ე ლ .

კი, დ ი ლ ლ ე ა მ ა რ, ვიდრე მივალწვედეთ კოშკის
მწვერვალს—მზე არ გაგვინათებს.

დ ი ლ ლ ე ა მ ა რ .

და ვიდრე მივიდით დეთ იქ—უნდა ვიაროთ მთელი
დრო ბნელ და ცარიელ დარბაზებში, რომლებიც სავსენი
არის ქვემძრომებით და ქვეწარმავლებით?

რიზაელ.

კიდევ მრავალი პატარა მხეცები შევკვებდებოან გზაზე, მაგრამ რამდენად მაღლა ავიწვიეთ, იმდენად მათი რიცხვი შემცირდება.

დილლეამარ.

რა შეგეხდება კიდევ გზაზე?

რიზაელ.

ძველ პერგამენტებში ამოვიკითხე, რომ მაღლა-კომ. კის უმაღლეს სართულებში ჰკალობენ მგალობელი ჩიტები. ა. ამწვანებული ბალები ჩამოკიდებულია იქ, ჰაერში. ბროლის დარბაზებია იქ და აღმასის ოთახები

ახალგაზდები.

- ფარშეანგის ფრთები?
- ბალები?
- ხეების ყვავილები?
- ბროლის დარბაზები?
- აჰ, რა კარგია!
- მაშ დავაჩქაროთ...
- დავაჩქაროთ, დავაჩქაროთ. შეგეძულდენ საზიზღარი თავგებები.
- დაინახეთ დაბლა წიგნების შკაფები?
- შერე რა?
- თავგებმა შესჭამეს მთლად. ყველა ფურცლები შეზამუნებულია. გადაარჩენაღა მხოლოდ სპილენძის მაგარი ყდები.

რიზაელ.

წასვლის დროა! მივდევარ გზის საძებრად.

ალებს კარებს მარჯვნივ და გადის, ახალგაზ-
დები რჩებიან სიბნელეში.

რიზაელ.

ეს არაა გზა. გრძელი დერეუნივით გზა მიდის რომე-
ლილაც დაბლა სართულისაკენ—და ჩვენ კი უნდა მაღლა
ავიდეთ!

გადის მეორე კარებიდან და ბრუნდება.

— არც ესაა.

ალებს მესამე კარებს.

— არც ეს.

ასე გადის ყველა კარებებში, გადის და ბრუნ-
დება, გადის და ბრუნდება.

ახალგაზდები:

მარტო როცა რჩებიან.

— რა ძნელია აქ სწორი კარების პოვნა.

— აუარებელია აქ გზები და ბილიკები.

— აბნეულია ძლიერ...

— და გადახლართული...

— ჰგვანან ძლიერ ერთმანეთს.

— არაერთარი ნაშანი, არაერთარი კვადი.

— არც არავინაა, რომ ეკითხოვ.

— სულ ადვალაია აქ გზის დაბნევა.

— რა იქნება თუ დავებენით?

— შეიძლება უკვე დაეიბენით...

— შეიძლება ვერასოდეს ვერ ევიპოვოთ სწორი კარები.

რები.

— ან შეიძლება სრულებით არაა სწორი გზა.

— ეს შეუძლებელია. აუცილებლად არის გზა.

— კიდევ არ იყო გზა— მაინც მივალწევთ მთა-ვართან.

— კედლებზე ავცოცდებით და კოშკის წვერზე ავალთ.

— გავიკვლევთ გზას

— მაღალი კაცი ხომ წინ მიგვიძღვება!

— დიდი ჩირაღდანი მის ხელშია!

— სინათლის ჩირაღდანი!

— ჩირაღდანი! ჩირაღდანი! ჩირაღდანი!

რიზაელ შედას ოთახის კუთხეში მდებარე პატარა კარებში.

რიზაელ.

აქეთ!

ახალგაზდები.

— უკვე იპოვნე?

— რითი გამოიციან?

რიზაელ.

ამ დერეფანში ვიპოვნე მაღალი კიბე, მეტად მაღალი, რაც ამტკიცებს, რომ ესაა გზა. ჩვენი ვალი ხომ ზევით ასვლაა.

ახალგაზდები.

ზევით ასვლა! ზევით ასვლა!

რიზაელ.

გავსწიოთ წინ!

რიზაელ მიუძღვებათ და ახალგაზდები მიჰყვებიან ერთმანეთს. კარებთან ერთი ახალგაზდა წაბორძიკდება და ეკემა მიწაზე.

ახალგაზდები.

— რა დაგემართა?

— რა მოგივიდა?

— აღექი, აღექი!

— აგერ ჩემი ხელი მზადაა საშველად...

— აღექი!

ფერდი.

არ ძალმიძს წამოდგომა. ავად ვარ...

ახალგაზდები.

რა მოგივიდა?

ფერდი.

ძალამ მიმტყუნა. წადით თქვენი გზით და მე დავრჩები აქ. თავი მიბრუნის, ფეხი კანკალებს. წადით, მე ნუ მაქცევთ ყურადღებას.

რიზაელ.

შენ რას იზამ?

ფერდი.

ვიწვები აქ ვიდრე დაბრუნდებოდეთ.

ახალგაზღვები.

- შენ მარტო...
- სიბნელეში?
- გაციებულ ქვის იატაკზე?
- მატლები?

დიღლეამარ.

ნუ თუ ვერავერს მ.ოვახერხებთ, რიზაელ? ნუ თუ არ შეიძლება მავის მოჩენა?

რიზაელ.

ჩემდა ძლიერ სამწუხაროდ—არა. სასახლეში ძალა დაეკარგათ იმ წამლებს, რითაც ჩვენ ქალაქში ვკურნავთ ჩვენს ავადმყოფებს.

ფერდი.

წადით, ნუ დარდობთ ჩემთვის.

რიზაელ.

იყავ შშვიდობით, ძმაო. საძნელოა ჩემთვის შენი ჩამოშორება, მაგრამ ამეამად არ შეგვიძლია შენთვის რამეს გაკეთება.

დიღლეამარ.

ამხანაგო, საშინელი იქნება აქ შენი ბედი უჩვენოდ. იქნები განმარტოებული ამ უცნაური და ცივი კედლების შორის—მთელი ღამის განმავლობაში, რომელიც არ ილევა. მე ვარჩევდი სიკვდილს, ვიდრე ასეთ სიცოცხლეს.

ფერდი.

რად მელაპარაკები ასეთი სიტყვებით? ყველაფერი გაივლის. რამოდენიმე ხნის შემდეგ ხომ დაბრუნდებით, მე თქვენ მოგიცდით. დეე გაგზავლდნ საათები, როგორც კსურდეთ, მე მოუცდი თქვენს დაბრუნებას.

დილღეამარ.

— მშვიდობით!

მაგრად ართმევს ხელს.

— ყოველ შემთხვევაში გქონდეს ეს.

გამოიღებს უბიდან რეგოლვერს და აძლევს.

ფერდი.

არ მსურს! ნუ დამიტოვებ, არ ვსაქიროებ. ვიცი: შეიძლება დადგეს უიმედობის წუთები და ნუ მექნება ხელში ეს. არ მსურს დაეღვე გამოცდაზე. გასწით მშვიდობით! მე დაუცდი თქვენს დაბრუნებას.

რიზაელ, დილღეამარ და ახალგაზდები ჩამოართმევენ ხელს და გადიან.

ფერდი.

მე უცდი თქვენს დაბრუნებას.

ის ყურს უგდებს თავის ამხანაგების ნაბიჯებს, რომლებიც თანდათანობით შორდებიან—როცა ადიან ქვის კიბეზე ფარდების უკან. ღია კარების ხერეღში ცოტახანს კიდევ მოჩანს ჩირალდანის შუქის ზოლი, მაგრამ რამდენადაც ნაბიჯები წყდება, იმდენად ისიც იკარგება და გამეფდება სრული სი-

ბნელე. არ შეიძლება რამეს დანახვა. სიბნელიდან მოისმის ავადმყოფის ხმა.

ფერდი.

კიდევე მესმის მათი ნაბიჯების ხმა; მე კი ვრჩები მარტოდ მარტო, იმ დროს, როდესაც ჩემი ამხანაგები მიდიან და აღწევენ, მიდიან და უახლოვდებიან მიზანს, მაგრამ მიდიან და მშორდებიან.

პაუზა.

— მთელი სიცოცხლე ვიყავე ჯანმრთელი და ლონიერი და მიმტყუნა ძალამ სწორედ იმ დროს, როდესაც უნდა ვყოფილიყავე გმირი. ნაბიჯები თანდათან შორდება, მე ყური მაქვს მიწაზე მიბპრობილი და თითქმის აღარაფერი არ ისმის. სად არიან ისინი ახლა? ისინი აღიან, ნაბიჯით წინ, ზევით, ზევით. ერთი საათის წინედ მეც მათში ყოყავი. ნახევარი გზა, მხოლოდ ნახევარი გზა მატარეს ფეხებმა და ახლა კი ჩავიკეცე. ისინი აღიან, მიიჩქარიან და ამაყობენ—და მე კი ვწევარ აქ, ყურს უგდებ გარშემო დუმილს, საშინელ დუმილს...

მაგრამ მესმის — თითქოს ვილაც კაცი ჩურჩულობს, თითქოს კარები იღება და იკეტება. ვინ არის ეს? რა არის ეს?

ნაბიჯების ხმა მესმის—მაგრამ ეს არაა ჩემი ამხანაგების ნაბიჯები. წაღების ხმა, ნაბდის წაღების—იატაკზე. ვინაა აქ? ვინ მოდის ჩემთან? მე მეშინიან. ცოტა კიდევე და დავიყვირებ. ცოტა კიდევე—დავიყვირებ. ვინ მოდის აქ?

მარჯვენა კარებიდან გამოდის მუნჯი მსახურბი. მიდის მარცხენა კარებისკენ.

— ვინ ხარ? ვინ მოვიდა? რატომ არ მპასუხობ? რად გაჩუმებულხარ?

პ ა უ ზ ა.

— ჰო, ეს ხომ მუნჯი მსახურია. მოხუცი ჯადოსანის ერთ-ერთი ქეშმარიტი მსახურთაგანი და მეკი ძლიერ შევშინდი.

იცინის.

— გარშემო სიბნელე მოქმედობს ჩემზე ასე ძლიერ.

მუნჯი მსახური გადის.

— ყველანი წავიდენ, მხოლოდ მე დავრჩი. მე და ჩემი საბრალო ამხანაგი, რომელიც აცდა გზას დარბაზებში. ის დაფხეტება იქ, დადის და დაფხეტება, ოთახიდან-ოთახში, დარბაზიდან-დარბაზში, აფათურებს ხელებს სიბნელეში და ეძებს. ეძებს ამსვლელების გზას, აკაკუნებს ყველა კარებებზე და ვერ ჰპოულობს. შეიძლება იპოვოს? შესაძლებელია. მაშინ მე დავრჩები მარტო მთელ დიდ სასახლეში.

დამავიწყდა: სრულიადაც არა ვარ მარტო. მალე მოვლენ თავგები. ალბად უკვე იგრძნეს ჩემი ყოფა და მალე მოვლენ. საშინელი ბრძოლა მექნება მათთან. როგორც რაზმები—დამეცემიან თავზე, ვინაიდან ყველა კარებები ღიაა. რად დასტოვეს კარებები ღიად? უცნაურია აქ წესები—ჯადოსანის სასახლეში. ხომ გაიარა მუნჯმა მსახურმა, რად არ გაიკეტა თავის უკან კარები?

მაშ ასე, სულ მალე მოვლენ თავგები. ამ დუმილში უკვე ესმის ჩემ ყურს მათი ფრჩხილების ფხაქნა მიწის ქვებზე. მალე მოვლენ! გველები... ვაი. ნუ მოვლენ გველები.

იატაკზე ყური მაქვს მიპყრობილი და მესმის: ქვე-
მძრომების რაზმები მოდიან და ახლოვდებიან. გარშემო
ისმის ჩურჩული შხამიან და გესლიან გველებისა, ობობე-
ბისა და ხვლიკებისა... მესმის ღამურების ფრთების ხმაუ-
რობა. შავი ღამურები დაპფრინავენ გარშემო და მათი
წვრილი ფრთებით ჩურჩულობენ ჩემი თავის ზემოდ. ჯგუ-
ფებად გამოდიან სოროებიდან, ქვის კედლის ნახვრეტები-
დან და ხვრელებიდან, ბნელი და ნესტიანი სართულები-
დან—და უღარაჯებენ ნადირს—მშიერები, გასვრილები,
დანოტიებულნი და უკულმართნი.

ხანგამოშვებით ისმის ხმაურობა ნელი ფრთე-
ბის, სირბილი წვრილი ფეხების იატაკზე და სა-
ზიზღარი სისინი გველების და ქვემძრომების.

— პირველად სასახლე მოჩანდა ცარიელი, ცარიელი
და მღუმარე. არ იყო სიცოცხლის ნიშანი, არ იყო მოძ-
რაობა, არ იყო სინათლის ნაპერწკალი. ეხლა კი... თუმცა
სინათლე არაა, მაგრამ სიბნელეში აქ ხდება საშინელი
ამბები... დულს აქ შემადრწუნებელი ცხოვრება... თანდა-
თან იხლართება გარშემო მაგარი და დაქიმული ქსელე-
ბი, მაგარი ძაფები, როგორც ხომალდის თოკები და
აღარაა ძალა მათი დაწყვეტისა... უცნაური არსებანი შო-
რიდანვე მცემენ შიშის ხარს, ცივი ფრთები მიახლოვდე-
ბა და მთლიანად ვიკუმშები..

ისინი კი წავიდენ... ვიი იცის სად არიან ისინი
ახლა? ადიან... ზევით... ზევით... შეიძლება უკვე მიაღწიეს
ჰაერში ჩამოკიდებულ ბალებს. შეიძლება უკვე გაშორდენ
ამ წყეულ სიბნელეს და უკვე სტკბებიან მზის ბრწყინვა-
ლებით. ზევით... ზევით... ქვემძრომთა მთავრობა აღარ
არსებობს, აღარ სუნთქავენ აქაური მოწამლული ჰაერით...

მათ ყურს აღარ ესმის ეს საზიზღარი ჩურჩული... ისინი აღიან. მხოლოდ მე, ერთად-ერთი უკან ჩამორჩენილი, ვწევარ აქ ღონე მიხდილი და დაღეწილი—სხვადასხვა გველების და თაგვების კბილების მსხვერპლად...

რა გრძელი ღამეა... ვინ იცის, როდის მიაღწევენ კოშკის წვერს, როდის მიაღწევენ და როდის დაბრუნდებიან... მაგრამ მე მოვიციდი. უკანასკნელ ძალღონეს შემოვიკრებ და დაუცდი მათ დაბრუნებას... სასახლის გარედ მყოფნიც ხომ დგანან და ელოდებიან. ყველანი ელოდებიან. მშვიერები, ბრმები, ობლები, კეთროვანები და მეც მათთან ერთად, მეც მათთან ერთად, ისინი—იქ და მე—აქ. ჩემი კარგი მასწავლებელი და ამხანაგები კი—აღიან, აღიან და უახლოვდებიან კოშკის წვერს.

ოჰ, როდის დაბრუნდებიან, როდის დაბრუნდებიან? სული მეღევა... სული თანდათანობით მეღევა.

ქვემძრომთა რაზმები კი უკვე შემოვიდნენ ოთახში ყველა კარებიდან... წინ და უკან ისინი მოდიან და მიახლოვდებიან, მოდიან და გარს მერტყმიან... ყველანი მყნოსავენ, მყნოსავენ და მსინჯავენ და ალბად მალე დამეტაკებიან... მალე დამეტაკებიან...

ვაი! ვაი! ამხანაგებო, რად მიმატოვეთ მე აქ? რად დამტოვეთ მარტო და ავადმყოფი? დ ი ლ ლ ე ა მ ა რ! რად არ დამიტოვე რევოლვერი?

ჰყვირის.

დაბრუნდით! დაბრუნდით! გესმით თქვენ? თქვენ, ამსვლელნო, თამამნო, ჯანმრთელნო, მაგარნო, რად დამტოვეთ მე აქ სუბტი და ავადმყოფი? არავითარი უფლება არ გქონდათ, რომ ასე მოქცეულიყავით. არავითარი უფლება არ გქონდათ, რომ აქედან გასულიყავით უჩემოდ... განა ჩემი დანაშაულია, რომ უკან ჩამოვრჩი? ოჰ,

დაბრუნდით, დაბრუნდით! წამოყვანეთ თქვენთან! მარტო-
რეთ თქვენს მხრებზე, მაგრამ ნუ დამტოვებთ აქ მარტო...

გველების სისინი, ქვემძროშთა სირბილი.

ისინი უკვე შეძგერენ... უკვე მკბენენ, უკვე მჩხვლე-
ტენ, უკვე მკაწრავენ. მიშველეთ! მიშველეთ!

ვაი! ვაი! სად დავემალო ამათ? ესენი ძლიერ მრავალნი არიან... მე კი განმარტოებული ვარ. მიშველეთ!

მიშ - ველეთ!

ჰკივის.

II.

კოშკის ცარიელი და პატარა ოთახი. წააგავს პირველ სურათში ნაჩვენებ ოთახს. ერთი კედელი მიდგმულია ხელოვნურად და შეიძლება მისი მთლად ჩამოღება, ხოლო უბრალო მაცურებლისათვის ეს ძნელი შესამჩნევია. აქაც არაა არავითარი ავეჯეულობა, გარდა ორი დიდი ლოდისა, რომელზედაც შეიძლება ჩამოჯდომა. ჩირაღდანი კუთხეშია და ანათებს ძლიერ. სცენაზე შემოდის რ ი ზ ა ე ლ და გულმოდგინეთ ათვალეირებს ყოველ კუთხეს.

რ ი ზ ა ე ლ.

ჯერ კიდევ არავითარი კვალი არაა. სასახლეში გვხვდება ერთმანეთზე უცნაური ოთახები, რომელთა შესახებ წარმოდგენა არა მქონდა დაბლა. ჩემს მოწათფებში შეიპარა ეჭვი; მაგრამ ისევ ხელოვნურად თავს იკავებენ. ჩემი საბრალო მოწათფები! ახლა ისინი ისვენებენ და ეს წუთები დასვენებისა მათ მიაჩნიათ საუკუნო ბედნიერებად. ადვილად გასაგებია ეს მდგომარეობა: დიდი მანძილია და სასტიკად დაიღალენ. დიდსულოვნებაა საჭირო, რომ ბოლომდე განველოთ ეს საშინელი გზა. მაგრამ საშინელება ჩემთვის აღარ არსებობს, როდესაც გზას მიმშვენებს უმშვენიერესი დ ი ლ ლ ე ა მ ა რ... დ ი ლ ლ ე ა მ ა რ—ეს ქალი არაა, ეს ზეცით მოტრენილი არსებაა, რომლის ყოფნა ჩემს ახლო—გადაიქცა ჩემს მეორე მიზნად. ხალხის შველა და დ ი ლ ლ ე ა მ ა რ—აი ჩემი სიცოცხლის

მთელი შინაარსი. დილღეამარ—ეს ჩემი ორეულია. დილღეამარ—ეს ჩემი განმეორებაა. მასაც შეუყვარდა წამებული ხალხი, შეეყვარდი მე და აღარაფრად მიაჩნია ის სახიფათო გზა, რომელზედაც ეხლა ვდგევართ. (შემოდის დილღეამარ) დილღეამარ, ჩემო სიცოცხლე, მოდი, დაჯექი ჩემს ახლოს.

დილღეამარ

რას აკეთებდი აქ რიზაელ მარტო?

რიზაელ.

ვათვალეირებდი, ვძებდი მაგრამ უშედეგოდ. დიდი მთავრის საიდუმლოს ასე ადვილად ვერ შევიტყობთ. ჯერ კიდევ დიდი დროა საჭირო.

დილღეამარ.

ჩვენ შევპირდით ხალხს ბედნიერების ჩატანას განთიადისათვის, დედამიწაზე კი ვინ იცის რამდენი განთიადი შესცვალა ღამის ჩრდილებმა.

რიზაელ.

აქ კი, ამ უცნაურ სასახლეში—ჯერ არაა განთიადი, მაგრამ მას მალე ვიხილავთ. დილღეამარ, ჩემო სულო, ხომ არ დაიღალე, ხომ არ დარდობ დედამიწისათვის, ხომ არ გაშინებს მომავალი დაბრკოლებები, რომლებიც შეგვხვდება ჩვენს გზაზე?

დილღეამარ.

არა, რიზაელ. მე არაფერი არ მაშინებს. მე როდესაც შენთან ვარ და გიცქერი ჭკვიან თვლებში—მე ყველაფერი მავიწყდება: დედამიწა, ზეცა, ჰაერი, ჩვენი კოშკი და ჩვენი მიზანიც. მე მხოლოდ შენით ვსუნთქავ, შენით ვარსებობ. ასე მგონია, რომ მსოფლიო აღარ არსებობს და მთელ სამყაროში ვართ ჩვენ ორი: მე და შენ.

რ ი ზ ა ე ლ.

არა, დილლემარ. მსოფლიოში ჩვენ ორის გარდა არსებობენ მილიონები, რომელთათვისაც ზრუნვა—შეადგენს ჩვენს მიზანს. შენი სიყვარული მე მხოლოდ მამხნევებს ამ დიადი მიზნის მიღწევაში, მაგრამ ნუ თუ დილლემარ—შენ ჰტიქრობ მარტო ჩვენს სიყვარულზე და დაგავიწყდა ის ხალხი, რომელიც ჩვენ დაბლა გველოდება? (დილლემარ ხმას არ იღებს) ნუ თუ ჩვენი სიყვარულის მეტი აღარაფერი არსებობს შენს მშვენიერ გულში? განა დაგავიწყდა ის გარემოება—რისთვისაც შეგიყვარდი? შენ ხომ ჩემში მოგწონდა ის—რომ მე ხალხი მიყვარდა და მისთვის ეზრუნავდი? დილლემარ! რად გაჩუმებულხარ, მიპასუხე, ნუ თუ შენ არ გაფრთოვანებს ის დიადი მიზანი, რომელიც ჩვენ დავისახეთ? (დილლემარ ხმას არ იღებს, რიზაელ შეშინებული უკან იხევს) დილლემარ, მიპასუხე რისთვის წამომყვევი ამ ვხაზე?

დილლემარ.

იმისათვის, რომ შენ მიყვარხარ.

რ ი ზ ა ე ლ.

ხალხი?

დილლემარ.

არ ვიცი. შენამდე მიყვარდა ტანჯული ხალხი. შენს შემდეგ მე ყველაფერი დამავიწყდა.

რ ი ზ ა ე ლ.

ჩემმა სიყვარულმა შენ დაგავიწყა თავდაპირველი მიზანი—წიმებული ხალხი. დილლემარ—ამას შენ არ

ლაპარაკობ. ამას ლაპარაკობს ვილაც ახალი. შენი პირით
მესმის თუმცა ტკბილი, მაგრამ საშინელი აღსარება, რომ
მელიც ძირს უთხრის ჩვენს წმინდა მიზანს.

დიღლეამარ.

რა არის ეს ჩვენი წმინდა მიზანი?

რიზაელ.

მილიონების შეველა.

დიღლეამარ.

მილიონების შეველა? ხა, ხა, ხა! მილიონების... მილიო-
ნების... და შენ გგონია, რომ ამ მილიონებს შენ უშ-
ველი?

რიზაელ.

დიდი მთავარი ანგარიშს გაუწევს ჩემს თხოვნას.

დიღლეამარ.

დიდი მთავარის არსებობა—მე არა მწამს!

რიზაელ.

დიღლეამარ...—შენ... შენ... არ გწამდა და წა-
მოხვედი მაინც ჩვენთან?

დიღლეამარ.

დიახ, წამოვედი, რადგანაც დამაბრმავა შენმა სი-
ყვარულმა.

რიზაელ.

დიღლეამარ, ეს შენა ხარ?

დიღღეამარ.

დიღღეამარ—ეს მე ვარ, რიზაელ. მე მიყვარდა და ხალხი, შენც გიყვარდა. მე შეგიყვარე შენ და დამავიწყდა ხალხი. ესაა ჩემი უდიდესი შეცდომა, რომელზედაც შენ მიმითითე. ამ შეცდომას გამოვასწორებ. მე შეგიყვარებ ტანჯულ ხალხს და ვიზრუნებ ამ ტანჯულთა მილიონებისათვის.

რიზაელ.

ეხლა უკვე ლაპარაკობ, როგორც ძველი დიღღეამარ. მაშ მომეცი შენი ხელი.

დიღღეამარ.

არა, რიზაელ. მე ვლაპარაკობ, როგორც ახლად დაბადებული და სრულიად გადაქმნილი. მე ამ წუთში ვტოვებ კოშკს და ვბრუნდები უკან.

რიზაელ.

დიღღეამარ... შენ გაგიყდი! იცი, სად ბრუნდები?

დიღღეამარ.

დაწყნარდი, რიზაელ. მე ვიცი სადაც ვბრუნდები: მილიონებთან.

რიზაელ.

შენ მტოვებ მარტო. შენ სტოვებ ჩვენ გმირთა ჯგუფს, შენ სტოვებ ჩვენს დიად მიზანს და ეძებ გზებს უკან—დედამიწისაკენ... მაშ შენ მხდალი ყოფილხარ. მაშ შენ არ გყვარებივარ.

დი ლ ლ ე ა მ ა რ .

ღიახ, მე ვეძებ გზებს უკან, დედამიწისაკენ, რადგანაც დედამიწას შეუძლია ხსნა. მე შენ მიყვარდი მთელი არსებით და წამოგყევი ბრმად, წინდაუხედავად. შენის გულისათვის მე არ ვიციოდი არავითარი შიში. შენის გულისათვის მე დავივიწყე ხალხი, მაგრამ ეხლა, როდესაც თვალეები ამიხილუ და დამარწმუნე, რომ უდიდესი მიზანი—ეს არის ხალხისათვის შეველა—მე გადავსწყვიტე უკან დაბრუნება. გესმის რიზაელ? უკან დაბრუნება არა იმიტომ, რომ მე შემეშინდა, არამედ იმიტომ, რომ არ ჩავიდინო მეორე შეცდომა.

რიზაელ.

მაშ შენ აღარ გწამს, რომ მე ხალხს მინდა მოუტანო ბედნიერება?

დი ლ ლ ე ა მ ა რ .

მე მწამს, რომ ხალხისათვის გინდა მოიტანო ბედნიერება, მაგრამ გზა, რომლითაც შენ გინდა ხალხის გაბედნიერება—ყალბია. ბედნიერების გზა არ არის ბნელ კოშკში და უჭაერო ჰაერში. ერთეულები ვერ იხსნიან მილიონებს. მილიონები თვითონ იხსნიან თავის თავს. საჭიროა მხოლოდ ამ მილიონების ამოკმედება. საჭიროა მხოლოდ ამ მილიონი ნებრსყოფის გამომეღავნება. მაშინ ხალხი გახდება თავისი თავის ბატონ-პატრონი და აღარ დასჭირდება მას რომელიღაც მთავრების წყალობა. შენ გულადი ხარ და უშიშარი რიზაელ. შენ მართალია გადადგი პირველი ნაბიჯი, შემოიჭერი ამ საიდუმლოებით მოცულ კოშკში, მაგრამ აღარ გსურს გადადგა მეორე ნაბიჯი, შენ მხოლოდ თხოვნით და ხვეწნით გინდა იხსნა ჩაგრული ხალხი...

რიზაელ.

ჩაჩუმდი დილლემარ! შენში წყეული არსება
სულდგმულობს.

დილლემარ.

არა, რიზაელ. ოდესმე მომიგონებ, მაგრამ გვიან
იქნება. ამიტომ გირჩევ: დაბრუნდი შენც, დააბრუნე შენი
მოწაფეებიც—ვიდრე შენი ჩირალდანი ანათებს და გაიკ-
ვლევდე გზას, უკან. ამოოდ ეძებ ზეცას. საჭიროა ახალი
გზა და ეს გზა, უნდა გამოიქედოს დაბლა დედამიწაზე.
დედამიწა განაგებს ზეცას და მთელ სამყაროს. იქ კვლავ
ერთად ვიმუშავოთ ხალხის ბედნიერებისათვის.

რიზაელ.

დილლემარ! უკანასკნელად გთხოვ... გონს მოხ-
ვიდე!

დილლემარ.

ჩემი გადაწყვეტილება ურყევია. მშვიდობით რი-
ზაელ!

რიზაელ.

მამ შენ... შენ მაინც მიდიხარ. დაიცადე კიდევ ცო-
ტა ხანს და მოისმინე ჩემი უკანასკნელი სიტყვები. არც
ერთი ჩემი მოწაფეთაგანი არ შეიტყობს, რომ შენ ასე
მუხანათურად გვიღალატე და მოგვატყუე! შენი საქციელი
შეარყევს იმათ რწმენას და იქონიებს ცუდ გავლენას. შენ
მიდიხარ სიმხდალის გამო და... წადი! შენ დაღუპული
ხარ ჩვენთვის და მაინც დაღუბეა გელის. მოწაფეებსაც

ასე განუცხადებ, რომ შენ დაიღუბე. შენ ჩამოგეშორდი, როგორც მხდალი და ჩემი გულიდან სამუდამოდ იქნები აღმოფხვრილი. მე ჩემს უშიშარ მოწაფეებთან ერთად კვლავ გავაგრძელებ გამარჯვების გზაზე სიარულს და დავივიწყებ სამუდამოდ, რომ შენ ოდესმე არსებობდი ჩემი ტვინის უჯრედებში.

მიდის მძიმედ და მიაქვს ჩირაღდანი.

დიღღეამარ (მიმავალ რიზაელს).

ზეცა და დედამიწა ძალიან დაშორებულნი არიან ერთმანეთს. ჩვენ სხვადასხვა გზებით მივდივართ ერთსა და იმავე მიზნისაკენ. ხოლო მიზანის მიღწევა მსხვერპლის გარეშე შეუძლებელია. შენს მაგიერად გულის ფიცარზე აღვმართავ ახალ ძეგლს—ხალხის სიყვარულისას და სიკვდილის უკანასკნელ წუთამდე არ უღალატებ მას.

რიზაელ გადის, ჩირაღდანი გააქვს და დიღღეამარ რჩება სიბნელეში.

ეხლა მე მარტო ვარ, სიბნელეში და უნდა ვეცადო სწორი გზა ვიპოვო, რომ როგორმე დედამიწიდან მივალწიო. საჭიროა აღარ ვიფიქრო რიზაელზე, თორემ ეს დამლუპავს.

ხელოვნურად მიდგმული კედელი გადმოგეშვება სცენაზე და გადმოდის მუნჯი მსახური, დიღღეამარ უკან იხევს. მუნჯი მიიმართება მისკენ. სინათლე, რომელიც გამოჩნდა კედლის გადმოშვების დროს არის მეტისმეტად ჭრელი: თეთრი, წითელი, ლურჯი, იისფერი, ყვითელი. მუნჯი ნელის ნაბიჯით და თვალებში ბოროტი განზრახვით უახლოვდება დიღღეამარს. დიღღეამარ ტრია-

ლობს სცენის გარშემო და მუნჯიც მისდევს. უცბად შეჩერდება დილლეამარ და სტაცებს ხელს მუნჯს.

— სთქვი, ვინა ხარ? რატომ არ იღებ ხმას? ნუ თუ მართლა მუნჯი ხარ? ან არ გესმის-ჩემი ენა? რატომ მიცქერი ასეთი თვალებით? რა განზრახვით მოხვედი ჩემთან? რას აკეთებ ამ კოშკში? რას წარმოადგენს ეს კოშკი? რა საიდუმლოებას ატარებთ, ეი, თქვენ საზიზღარო კარისკაცებო? მაშ ხმას არ მცემ? ჩამომეცალე გზიდან. მე მივდივარ...

მუნჯი დაავლებს ხელს დილლეამარს და მოუნდომებს მოზრჩობას, მაგრამ დილლეამარ გაუსხლტება და იძრობს რევოლვერს. უმიზნებს.

— სიცოცხლე მოგებზრებია უბედურო. შეინანიე შენი ცოდვები. ხუთი წუთის შემდეგ შენ ამოიშლები მთავრის ერთგული ჯაშუშების სიიდან.

მუნჯი პირქვე დაემხოზა და მუნჯის ბგერით ითხოვს პატიებას.

— ეს არ გიშველის ძაღლო. ამოიღე ხმა, მაჩვენე ეხლავე სამშვიდობო გზა, მითხარ რას უდარაჯებ აქ და შემდეგ გაპატიებ. შენ კიდევ ხმას არ იღებ? (უმიზნებს საფეთქელში).

მუნჯი.

არ მომკლა, ყველაფერს გიტყვი.

დილღეამარ.

ამოიღე მუნჯო ხმა? მაშ ჩქარა მითხარ, რას აკეთებ აქ ან რა იცი კოშკის შესახებ?

მუნჯო.

მე რა ვიცი... რა ხდება კოშკში. მე მხოლოდ უფროსების ბრძანებას ვასრულებ. საიდუმლოს მე არაფერს მანდობს.

დილღეამარ.

ვინ არის შენი უფროსი?

მუნჯო.

ი-ო-ა-კ-ი-მ.

დილღეამარ.

ის საზიზღარი მოხუცი—კარისკაცების უფროსი?

ჩაფიქრდება, ხელს ჰკრავს და წინ გაიგდება.

გასწი, არამზადავ, მიჩვენე სწორი გზა. ჯერ არ მოსულა შენი ჯერი და მოვა დრო—ყველას აღსასრული ერთად დადგება!

მ ო ქ მ ე დ ე ბ ა მ ე ს ა მ ი.

I.

სიბნელე და ღუმილი.

ცოტა ხნის შემდეგ აღწევს დაბლიდან შუქი წითელ-ყვითელ ფერებში. მოჩანს ქვების კიბე, რომელიც მიდის და იკლავება ზევით. კიბის წვერზე რკინის კარებია. კიბის საფეხურები მერყევი და მრუდეა. სინათლე თანდათან ახლოვდება. ისმის ამომსვლელთა ნაბიჯების ხმა. დაბლობიდან ამოდის რიზა ელ თავის ჩირალდანიით.

რიზა ელ. (დაბლა)

იჩქარეთ! იჩქარეთ!

სათითოოდ ამოდიან დაბლიდან ხუთი ახალგაზდა.

ყველანი აქ ხართ?

ერთი ახალგაზდა.

ყველანი.

რიზა ელ.

იჩქარეთ ჩემთან ერთად. წინ! მუდამ წინ!

ახალგაზდები.

— შეიძლება დავისვენოთ ცოტა ხანს?

— დავიღალეთ ძლიერ.

- კიბე მაღალია.
- გრძელია და დაუსრულებელი.
- საფეხურები დაშლილია.
- ჩვენ გვესაჭიროება დასვენება.

რ ი ზ ა ე ლ.

დრო არაა დასვენებისა... ჯერ კიდევ დიდია მანძილი.

ა ხ ა ლ გ ა ზ დ ე ბ ი.

— ამდენი ხანია ჩვენ მოვდივართ და მოვხტივართ. ჩემი ფეხები ისე შეეჩვიენ ამ საფეხურებს, რომ ველარასოდეს ვერ შესძლებენ ალბად დედამიწაზე—სწორ გზაზე სიარულს.

— ჩემი ფეხებიც.

— ჩემიც.

— არა აქვს გზას დასასრული და ჩვენ მივდივართ და ვცოტავდებით, მივდივართ და ვცოტავდებით.

— დავრჩით მხოლოდ ხუთნი.

— დანარჩენები ჩამოგვრჩენ უკან. სუსტები გამოდგენ.

— ახია მათზე, თუ იცოდენ ამის მეტი არ შეეძლოთ, არ უნდა წამოსულიყვენ.

რ ი ზ ა ე ლ.

მე უკვე გაგაფრთხილეთ: კოშკის წვერს მიაღწევს მხოლოდ ის, ვისაც აქვს დიადი, მაგარი სული და ერთგული ფეხები.

ა ხ ა ლ გ ა ზ დ ე ბ ი.

— ნუ თუ გისაყვედურეთ ამ გრძელი მანძილის დროს?

- ნუ თუ არ ავასრულებთ შენი სიტყვები?
- ნუ თუ არ წამოგყვეთ უკან, სადაც წახვედი?
- ნუ თუ არ ავასრულებთ, რაც დაგვაავალე?
- ნუ თუ არ ვიტანჯეთ, რითაც შენ იტანჯებოდი?
- ნუ თუ არ ვიწამეთ შენი სიტყვები?
- და გვწამს ეხლაც...

— მიუხედავად იმისა, რომ არ შესრულებულა არც ერთი შენი სიტყვა.

— „რამდენადაც მალლა ავიწვეით—იმდენად გზა გაფართოვდება“—ასეთი იყო შენი სიტყვები.

— კიბე კი თანდათან ვიწროვდება, თანდათან ვიწროვდება. რამდენადაც ჩვენ მალლა ვიწვეთ, ის ვიწროვდება.

— „უძვირფასესი შუქი გზას გაგვინათებს მალლიდან“—ასეთი იყო შენი სიტყვები.

— ჩვენი თვალები ჯერ კიდევ იჩირქებიან სიბნელეში.

— ჩვენი ხელები აფათურებენ წყვილიადში.

— ერთი ერთმანეთს ვერა ვხედავთ.

— გახსოვს? როდესაც სარდაფში ვკანკალობდით სიცივით—შენ გვანუგეშებდი: „ზევით სართულებში გავთბებითო“...

— სიცივე კი თანდათან ძლიერდება. რამდენადაც ზევით მივიწვეთ, იმდენად ის ძლიერდება.

— სისხლი გამეყინა ძარღვებში.

— რკინის ნემსებით ის მახურებს, მიჩხვლეტს ხორცს.

— სუნთქვა მიმძიმს. გამყინავი ჰაერი ჰყინავს ჩემს ფილტვებსაც.

— „იქ მალლა ჰყვავიან ბალები“—ასეთი იყო შენი სიტყვები.

- „ამწვანებული ბალები ჩამოკიდებულია ჰაერში“.
- „შროშანები და ზამბახები“.
- „ჩილი ალუბლის ვარდები“.
- „სურნელოვანი ტირიფის ყვავილები, რომლებიც ჰგვანან ოქრო ვერცხლის ძეწკვებს“.
- „ტყისა და ლერწამის სუნი“.
- „ველებისა და მინდვრების სივრცე“.
- „გაზაფხულისა და ზაფხულის ლხენა“.
- სად შეგვხვდა ყველა ეს?
- სადაა მომჯადოებელი ბალები?
- ბრწყინვალეების ყვავილები?
- გაზაფხულის სიო?
- სასუნებლების სუნი?
- მზის სინათლე?
- „ფარშავანგის ფრთები გველალადებიან ჩვენ“ — ასეთი იყო შენი სიტყვები.
- მე მხოლოდ მესმოდა თავგების კრაქუნი.
- გესლიანი გველების ჩურჩული.
- ლამურის ფრთების ხმაური.
- ხმელეთის ბაყაყების ყიყინი.
- კოლოს ბზუილი ობობის ქსელში.
- სად არიან, სად, მგალობელი ჩიტები?
- ბუღბუღები?
- ტოროლები?
- შაშვეები?
- თეთრი წეროები?
- ამაყი არწივები?
- ნაზი მტრედები?
- სად არის აქ სიმღერა და გალობა?

— სადაა ბარტყების ჭიკჭიკი და მათი ფრთების ხმაური?

— „რამდენად ზევით აიწვევთ, იმდენად თქვენი რიცხვი გაიზრდება“—ასეთი იყო შენი თქმა.

— „ჩვენ შემოგვიერთდებიან სულით ძლიერნი, რომლებიც ჩვენზე აღრე წავიდნენ ამ გზით“—ასეთი იყო შენი სიტყვები.

— ჩვენი რიცხვი კი თანდათან მცირდება, თანდათან მცირდება.

— არ შეგვხვედრია კაცი გზაზე.

— გრძელი დერეფნები და მაღალი კიბეები ცარიელია და გავერანებული.

— არ არის ცოცხალი არსება მთელ უზარმაზარ და გაოხრებულ სასახლეში.

— გარდა მუნჯი მსახურისა.

— არ გამოგვეყოლია არც ერთი კაცი გზაზე.

— სათითოოდ დაგვეკარგენ ამხანაგები...

— სათითოოდ ჩამოგვრჩენ უკან.

— ჩვენ მივდივართ და ვცოტავდებით, მივდივართ და ვცოტავდებით.

— ჩვენ ვდნებით და ვისპობით შენი თვალის წინ.

— დავრჩით მხოლოდ ხუთნი.

— საუკეთესო ამხანაგები აღარ არიან ჩვენთან.

— დიღღეამარ დაიღუპა ჩვენს ამხანაგებთან ერთად.

— სასახლის მშვიერი თავგები შესჰამენ იმათ ხორცს.

— მატლების რაზმები გამართავენ ქეიფს.

— ფეხები დაგვისივდა.

— მაინც ჯერ კიდევ მოგყვებით უკან.

— უკანასკნელი ძაღლონით.

- ვინაიდან ჯერ კიდევ გვაქვს რწმენა შენში...
 - მიუხედავად ყველაფრისა!
 - მიუხედავად ყველაფრისა!
 - და მოგყვებით უკან მოხუც ჯადოსანთან.
 - ვბტებით შენთან ერთად დანგრეულ კიბეებზე.
 - ამოვდივართ და ამოვდივართ...
 - ვბტებით და ვბტებით...
 - ვიტანჯებით ყველა იმით, რითაც შენ იტან-
- ჯები.

- ვეხეტებით შენთან ერთად მრუდე გზებზე.
- ვათვალისწინებთ, რასაც შენ ათვალისწინებ.
- ვეძებთ, რასაც შენ ეძებ.
- ვიმედოვნებთ და ველით, რასაც შენ ელი...
- და ამოვდივართ შენთან...
- ამოვდივართ, ამოვდივართ და ამოვდივართ...

რ ი ზ ა ე ლ .

თქვენ მართლები ხართ—ამხანაგებო და მოწაფენო! მაგრამ არცმე ვარ დამნაშავე სრულებით. ნუ თუ არ გითხარით თავიდანვე, რომ გ'ხა—მძიმეა და შორი? ნუ თუ არ გელაპარაკეთ საკმაოდ აუარებელ ხელისშემშლელ დაბრკოლებების შესახებ? ნუ თუ რამე დაგიფარეთ? ნუ თუ არ გითხარით თავიდანვე, რომ მრავალი ხიფათი გადაეღობება იმას, ვისაც არ შესწევს საკმაო ძალა და მტკიცედ გამობრძმედილი სული? რა დაგემართათ, რომ აყვირდით ყველანი ეხლა—ჩემზე? მოითხოვთ თქვენ ყვავილოვან ბალებს, მზის სინათლეს და სითბოს... ჯერ კიდევ დიდი მანძილია ჩვენ წინ! ჯერ კიდევ უნდა ავიდეთ და ავიდეთ, ასობით და ათასობით საფეხურები... ათეული კიბეები... ვანა დაგავიწყდათ, რომ კოშკის წვერი ზეცაშია და ღრუბ

ლების ზევით აღიშართება? შეუძლებელია, რომ ნუგეში მიიღოთ თქვენი ამხანაგების დაკარგვის გამო. მეც თქვენთან ვარ მწუხარებაში, თქვენთან ვარ დასევდიანებული, მაგრამ განა არ გაგაფრთხილეთ, რომ ყველა ის ვინც ჩამორჩება თავს დაჰლუბავს?

მომყვებით უკან და გგონიათ ეს ამბავი დიდ გმირობად, მაგრამ რა უნდა ჰქნათ, როდესაც აღარ შეგიძლიათ უკან დაბრუნება? ვინ იცის თქვენგანმა გზა, რომ გაბრუნდეს უკან? ყველანი გაჩუმებული ხართ. ძალაუნებურად მოდიხართ ჩემს უკან, ძალაუნებურად! დაბრუნება აღარ შეგიძლიათ და მარტო დარჩენის, სიბნელეში თქვენ გეშინიათ. გეშინიათ თავგების, ღამურების და ჯადოსანის მუნჯი მსახურების. ჩირაღდანი ხომ ჩემ ხელშია. თქვენ მომყვებით არა მე, არამედ ამ ჩირაღდანის შუქს. ჩირაღდანის ლამპარია მიზეზი თქვენი წინსვლისა.

მაგრამ მე მესმის თქვენი დაცემული სული, ძმებო და მოწაფენო. ვიცი, რომ მოიქანცეთ, რომ სული მოგელალათ და რომ თქვენ ლაპარაკობთ სულმოკლეობით და შორი მანძილის აუტანლობით. მე არ ვგაერდები თქვენზე. მე არ ვფიქრობ გისაყვედუროთ. ბოლოს სინათლე მოვა მიუხედავად ყველაფრისა. ყოველი ნაბიჯი, რომელსაც ჩვენ ვაბიჯებთ, გვაახლოვებს ჩვენ დიად მიზანს, ჯადოსანის მაღალ და დიდებულ ტახტს. თუმცა ჩაკეტილი ვართ კოშკის გავერანებულ კედლებთან და ქვების კიბეებთან, შეხუთულია აქ სასუნთქი ჰაერი, ჩაკეტილია ფეხები და თვალები ტკივილს ჰგრძნობენ გარშემო წყვედიანით—მაგრამ წყვედიანის ქვემოთ მე ვგრძნობ უკვე მზის შუქის სიტკბოებას. თვალის ქუთუთოები მიფართოვდებიან გახურებულ ოქროს სხივების შესახვედრად. მიუხედავად ყველაფრისა ჩვენ ავდივართ. თუმცა გრ-

ძელი საათები ვეხეტებოდით სასახლის ჩაღრმავებულ საო-
თულებში და ცარიელ დარბაზებში, მაგრამ სულ მალე
შვეიჭრებით შიგნით, ჯადოსანის სადგომში. ჩვენ მოგვებე-
ზრდა გარშემო მიწაზე მძრომელთა სტვენა, სული მოგ-
ვიწამლა მუნჯი მსახურების სიჩუმემ—მაგრამ მალე წაე-
სდგებით მისი აღმატებულების წინაშე და ყურები ილხე-
ნენ დიდი ჯადოსანის სასიამოვნო ხმის მოსმენაზე. უცქი-
რეთ! ჩირალდანი ჩემს ხელშია და მისი ლამპარი გვინათებს
ჩვენ გზას. მისი ლამპარი გვეძახის ჩვენ წინ.

თუმცა ჯერ კიდევ დიდი გზაა, მძიმე მანძილია, შორ-
საა ჯადოსანი, მაგრამ რამდენადაც შორსაა ჩვენგან სა-
სურველი ადგილი, იმდენად გაიზრდება ჩვენი სიხარული,
როდესაც მივალწევთ იქ. რა დიადი იქნება ჩვენი სიხარუ-
ლი, ჩემო ახალგაზრდა ძმებო და მეგობრებო, როდესაც
ფებს შევდგამთ ქვის უკანასკნელ საფეხურზე.

ნუ შედრკებით, კარგო ძმებო, წინ!

ის ასწევს ჩირალდანს და აღის ქვის დანგრე-
ულ საფეხურებზე. ახალგაზრდები მიჰყვებიან უკან
შერცხვენილნი და გაწითლებულნი. პაუზა. რ იზა-
ელ მიდის კარებამდე, რომელიც დაკეტილია, სურს
გააღოს ხელის კვრით, მაგრამ ვერ ახერხებს.

ახალგაზრდები.

- კარები.
- კვლავ კარები.
- რა არის მის უკან?
- შეიძლება აქედან იწყება სასახლის მორთული
დარბაზები?
- გაიღება და ვნახავთ.

რ ი ზ ა ე ლ აწვევა კარებს რამოდენიმეჯერ, მაგრამ არ იღება.

რ ი ზ ა ე ლ .

კარები დაკეტილია.

ა ხ ა ლ გ ა ზ დ ე ბ ი .

- დაკეტილია?
- კარები დაკეტილია?
- აქამდე ყველა კარებები ღია იყო ჩვენ წინ, საბედნიეროდ.

რ ი ზ ა ე ლ .

ღიახ, აქამდე ყველა კარებები ღია იყო ჩვენ წინ, საბედნიეროდ, მაგრამ აქედან უკვე იწყება დაკეტილი კარებები. აქამდე დარბაზები იყო ცარიელი და დერეფნები ვერანი და ბნელი—ამიტომ იყო მათი კარებები ღია. არ ენალელება ჯადოსანს, თუ ვინმე შევა ამ ოთახებში. მთავარმა დაუტოვა ეს ოთახები ადამიანის შვილებს, რომ მოვიდნენ და იხტუნონ ამ კიბეებზე, რამდენიც ჰსურთ. მისი ძვირფასულის საწყობები, მისი ჯადო და საიდუმლო იპოვნება ზემოდ და იქ—კარებები დაკეტილია.

ა ხ ა ლ გ ა ზ დ ე ბ ი .

- მაშ როგორ ავალთ იქ?
- ვინ გაგვიღებს?
- სად ვიშოვოთ გასაღები?
- სადაა გასაღები ამ უძველესი კარსაკეტებისა?
- არც ერთი მეკარე არაა აქ.

არავინ არ გაგვიღებს, მაგრამ მაინც შევალთ შიგ
 არც ერთი გასაღები არა გვაქვს, მაგრამ მაინც შევიჭრე-
 ბით შიგნით—რაც უნდა მოხდეს. ფეხები დაგვისივდა
 ბევრი სიარულით, სიბნელემ დაგვითხარა თვალები. ნახე-
 ვარი გზა უკვე გავიარეთ, შეიძლება ნახევარზე მეტიც,
 ურიცხვი დაბრკოლებები გადავლახეთ, ჩვენ მივდივართ
 და უახლოვდებით მთავრის ტახტს, მაღალ ტახტს—და
 ნუ თუ ამ დროს შეუძლია რკინის კარსაკეტს, ვანგიან
 რკინის კარსაკეტს რომ დაგვიკეტოს გზა? ჩვენ დავამტე-
 რეთ ამ კარებს.

ახალგაზღვები.

- დავამტერეთ? რით?
- ხელში არაფერი გვაქვს.
- ჯოხებიც კი არა გვაქვს.
- არაფერი გვაქვს, გარდა ამ ჩირალდანისა, რომე-
 მელიც შენ ხელშია.
- კარები რკინისაა.
- ასეთი ურდულების დამტერევა ჩვენს ღონეს აღე-
 მატება.
- სულ არ ველოდით ასეთ უბედურებას.
- სულ არ მოგვივიდა ფიქრად, რომ კარებები იქ-
 ნებოდენ დაკეტილი.
- რატომ არ მოგვივიდა ეს ფიქრში? ხომ ვიცოდით
 რომ ჯადოსანი ჰმაღაეს თავის საწყობებს?..
- ამ კარების იქით ალბად იწყება ამწვანებული
 ბაღები, ბროლის სასახლეები და მზის სიბრწყინვალე,
 მაგრამ ჩვენ ვერ მივალწევთ იქ.
- ვგონებ, ჩიტების კიკუიკის ხმა მესმის.

— შეც.

— მე კი არაფერი არ მესმის. დაცქვეტილი მაქვს ყურები მონადირის ძაღლივით, როცა ჰყნოსავს კურდღელს, მაგრამ კარების იქით ვერაფერს ვარკვევ.

— რამდენად სამწუხაროა!

— რამდენად სავალალოა!

რ ი ზ ა ე ლ .

კვლავ დაეცით სულით? კვლავ უიმედობა და სევდა? ნუ! ჩვენ უნდა დავამტვრიოთ ეს კარები და როგორც იქნება დავამტვრევთ. თვით გალაგნები და ციხეები რომ გადაგვეღობონ გზაზე სატანად—მაინც მოვერევით მათ. ჩემთან!

აწესრიგებს ახალგაზრდებს კარებთან, ისე, რომ ყოველ მათგანს შეუძლია კარებს მიაწვეს მარცხენა მხარით.

ეხლა ერთად! ერთი, ორი, სამი! ასე... ერთხელ კიდევ. ერთად: ერთი, ორი, სამი! ერთხელ კიდევ...

რ ი ზ ა ე ლ და მისი ახალგაზრდა მოწაფენი მუშაობენ კარების დამტვრევაზე: ისინი მთელი ძალით აწვებიან კარებს თავიანთი მხრებით. რკინის საკეტი შეინძრევა და იწყებს კრაქუნს.

ერთი, ორი, სამი! ყველანი ერთად...

ერთხელ კიდევ... ერთი, ორი...

II.

ქვეების ვიწრო კიბე იკლავება ზევით. საფეხურები დანგრეულია და უარესად დაშლილია, ვიდრე წინანდელ სურათში. არ არის დასაყრდნობი. მისი წვერი იკარგება სცენის სიმაღლეში.

სიბნელე, ნაბიჯების ხმა.

დაბლიდან, თითქოს სარდაფიდან ამოდის რიზა ელ და ნაუმ, მისი უკანასკნელი მოწაფე. რიზა ელის ხელში — თავის ჩირაღდანი. ორივენი აბიჯებენ მძიმედ და ყოველი ნაბიჯის შემდეგ ასწევენ თავებს და იცქირებიან ზევითკენ. რიზა ელ აღმართავს მაღლა ჩირაღდანს, რომ გაიგოს რაა იქ: არაფერი მოჩანს, გარდა ცარიელი და შავი სივრცისა.

ნ ა უ მ.

არა აქვს ბოლო კიბეს.

რ ი ზ ა ე ლ.

მართალია, ის გაცილებით უფრო შიდალია, ვიდრე შემეძლო წარმომედგინა თავში.

ნ ა უ მ.

საფეხურებიც ძლიერ დაშლილია. არ არის არავითარი დასაყრდნობი ფეხებისათვის.

რ ი ზ ა ე ლ.

მეტის მეტად ძველია და მთავარი არა ჰფიქრობს მის შეკეთებას.

ნ ა უ მ.

სიცივეც განუწყვეტილია. გადავიქვც გაყინულ გეგა
მად.

რ ი ზ ა ე ლ.

დაგვრჩა მხოლოდ მეოთხედი ნაწილი მთელი ამ გრ-
ძელი მანძილისა.

ნ ა უ მ.

თვალეები ჩამიბნელდა. მზე რომ გამოჩნდეს სადმე—
ახლა—აღზად მათ დააბრმავებს.

რ ი ზ ა ე ლ.

პირიქით. მზის შუქი მათ განკურნავს.

ნ ა უ მ.

იმ დიდი ჯგუფიდან, რომელიც შემოვიდა ჩვენთან
ერთად სასახლეში—დავრჩით მხოლოდ ჩვენ ორი. მთელი
ჩემი ამხანაგებიდან გადავრჩი მხოლოდ მე. ამხანაგებთან
ერთად დაიღუპა ყველასათვის ძვირფასი დ ი ლ ლ ე ა მ ა -
რ ი ც.

რ ი ზ ა ე ლ.

ასეა. მოეტყუვდი ყველაში. მეგონა, რომ ისინი
იყვენ საკმაოდ ძლიერები და გულადები, მაგრამ ეს გზა
არ გამოდგა მათი ძალის შესაფერი.

ნ ა უ მ.

მე კი მგონია, რომ ყველა ეს—მოხუცი ჯადოსანის
ბრიკებია, მას არ ჰსურს, რომ ვინმე—მისი ქვეყნის მცხოვ-
რები შევიდეს მასთან და ის ჰზოცავს მათ გზაზე.

რ ი ზ ა ე ლ .

ასე არაა. ჩვენ ხომ არ დაგვხოცა. მთავარი—შემბრალებ და კეთილი მამაა. ის მალლა დგას, გაცილებით მალლა, რომ მიჰმართოს ასეთ საშუალებას.

ნ ა უ მ .

მე მაინც მეშინია. მგონია, რომ უკვე მოალწია ჩემმა რიგმა. სათითოოდ დაგვეკარგენ ამხანაგები, სათითოოდ წაიქცენ, სათითოოდ მოკვდენ—ახლა მოვიდა ჩემი რიგიც. შემდეგ მოვა შენი რიგიც. კოშკის წვერს ვერ მივალწვეთ ვერასოდეს...

რ ი ზ ა ე ლ .

სისუსტით, სულმოკლებით და უიმედობით—მელაპარაკები შენს სიტყვებს.

ნ ა უ მ .

ნუ თუ არ გაცრუვდა ყველა იმედები?

რ ი ზ ა ე ლ .

ეს იმას ნიშნავს, რომ შენი იმედები იყო მოდუნებული, შენი რწმენა—მცირე...

ნ ა უ მ .

ნუ თუ ყველა დარბაზები ცარიელი არ იყო?

რ ი ზ ა ე ლ ჩუმადაა.

ნ ა უ მ .

ნუ თუ არ ამბობდი, რომ დაკეტილ კარებების იქით იწყება ბროლის სასახლეები? ჩვენ გაფაღეთ ასი კარები—სად არის სასახლეები?

რ ი ზ ა ე ლ ჩუმადაა.

ნ ა უ მ.

ნუ თუ არ გვეუბნებოდა, რომ რამდენად ზევით ავიწევით—იმდენად გზა გაგვიადვილდება და გაგვიუმჯობესდებაო? სინამდვილეში კი, რამდენად ზევით მივიწევთ—იმდენად გზა ვიწროვდება და ფუჭდება...

რ ი ზ ა ე ლ ჩუმადაა.

ნ ა უ მ.

ნუ თუ ელირსა ჩვენს თვალებს სინათლის ერთი სხივი მაინც?

რ ი ზ ა ე ლ ჩუმადაა.

ნ ა უ მ.

ნუ თუ ელირსა ჩვენს ყურებს ჰსმენოდათ თუნდ ერთი ელერა—ამ გრძელი ღამის განმავლობაში?

რ ი ზ ა ე ლ ჩუმადაა.

ნ ა უ მ.

ნუ თუ არ დაგვედევნა სიკვდილი სასახლეში შემოსვლის პირველი წუთიდანვე?

რ ი ზ ა ე ლ.

თუ უიმედობამ დასწვა მთლიანად შენი სული, თუ არ დარჩენილა მასში რწმენის არც ერთი ნაპერწკალი—მაშინ რაღად აგრძელებ გზას? რად იმტვრევ ფეხებს?

ნ ა უ მ.

განა არ იცი—რად? მე კი მეგონა, რომ შენ პირველად აღმოაჩინე მიზეზი—თუ რისთვის მოგდევდით უკან ამ ბნელ და გავერანებულ დერეფნებში. მე ვიმტვრევ ფეხებს, რადგანაც მეშინია დავრჩე აქ მარტო—უშენოდ, უჩირაღდნოდ.

რიზაელ.

მხოლოდ ამის გამო?

ნაუშ.

მხოლოდ. თუ—ეს არაა დამაკმაყოფილებელი მიზეზი? რომ ვიცოდე გზა გარედ, მიშინ დაებრუნდებოდი. ყველანი დაებრუნდებოდით, რომ ყოფილიყვნენ ჩემი ამხანაგები ცოცხლები. მაგრამ გზა დაბლისაკენ მე არ ვიცი. მე ვფიქრობ, რომ არც შენ იცი. მრუდე გზებით ვიარეთ. სამოცდა ჩვადმეტჯერ დავიბენით და ეხლა უკვე გაბმული ვართ მახეში. და ამ დროს ჩემა აქ დარჩენა მარტო, სიბნელეში, ამ გავერანებულ კედლებში—ეს ხომ სიკვდილია, სიკვდილზე საშანელი!

რიზაელ.

შენ გეშინია?

ნაუშ.

ღიახ, მე მეშინია ვიჯდე აქ მარტოკა ცივს და ნოტიო ქვების საფეხურებზე, უსმინო გარშემო სიცარიელეს და სიკვდილის ნაბიჯებს. რომელიც თანდათან ახლოვდება, საზიზღარ სიკვდილს, გრძელს, დამტანჯველს... არა.. უმჯობესია წამოგყვე უკან ვიდრე..

რიზაელ.

ვიდრე?

ნაუშ.

ვიდრე ჩაიკეცებიან ფეხები თავისით და დავეცემი უღონოდ ძირს.

რიზაელ.

ზევით ასვლა აღარ გიზიდავს?

ნ ა უ მ.

ზევით? იქ ვერასოდეს ვერ მივალწევთ. ჯადოსანს
არ სურს ეს. მართალნი იყვნენ კარისკაცები.

რ ი ზ ა ე ლ.

კარისკაცები? სიცრუეა, სიცრუეა! ის მოხუცები არ
იყვნენ მართალნი. მე ავალ მაღლა, მე წარვსდგები ჯა-
დოსანის წინაშე—რაც არ უნდა მოხდეს.

ნ ა უ მ.

ვგონებ შენც აღარ გწამს შენი სიტყვები და თუ მათ
ამბობ--ნხოლოდ იმიტომ, რომ გაამხნევო შენი თავი.

რ ი ზ ა ე ლ.

გრცხვენოდეს! განა არ კმარა, რომ სულით დაეცი,
რომ უიმედობამ დასწვა შენი სულიც და ხორციც—კიდევ
ჰფიქრობ შემბოჰო მეც მაგით? აღარ ჩაგეთვლება სასა-
ხელოდ შენი წამოსვლა. განა დაივიწყე საცოდავთა ჯგუ-
ფები, რომლებიც დგანან დაბლა, ქიშკართან?

ნ ა უ მ.

არ დამვიწყებია.

რ ი ზ ა ე ლ.

შემდეგ? იქნებ ჰფიქრობ, რომ მათ არ ეღიროებათ
არავითარი შევლა, რომ უნდა იტანჯებოდნენ თავიანთი
სიღარიბით, რომ თანდათანობით უნდა გასწყდნენ და
უნდა მოისპონ ჩვენი თვალებისა და ამ კოშკის წინ?

ნ ა უ მ.

არ ვიცი. მაგრამ არ მწამს, რომ ჩვენ მათ მიუტანთ
ხსნას და შევლას. შეიძლება ამაშიაც მართლები იყვენ
კარისკაცები. საჭიროა მხოლოდ თხოვნა, ლოცვა.

რიზაელ.

ლოცვა? ნუ თუ ცოტა ვილოცეთ დღევანდლამდე? გაოცებული ვარ! თუ ასეთი მორწმუნე ხარ კარისკაცებისა და მათი მოძღვრებისა—მაშინ რა გინდა ჩემთან? როგორ მოხვდი ჩემთან და რად წამომყვედი უკან?

ნაუმ.

მე შემაცდინა შენი ჩირაღდნის შუქმა. ვფიქრობდი რომ მას შეეძლო გაენათებია მთელი მსოფლიო...

რიზაელ.

და ეხლა?

ნაუმ.

ეხლა დაერწმუნდი, რომ მისი შუქი საკმაო არაა თუნდ იმისათვის, რომ გააქციოს კედლებიდან ჩრდილები.

რიზაელ.

უმაღურო! განა შესძლებდი მოგეღწია აქამდე ამ ჩირაღდანის შუქის გარეშე?

ნაუმ.

რა მსურდა აქ? (პაუზა) იქ, დაბლა, ჯერ კიდევ არ გაუქმებულა დღესასწაულები. ყოველწლიურად ქღერს ორკესტრი, ქალიშვილები ცეკვავენ, დროშები და ყვავილები ბრწყინავენ ნაირნაირი ფერებით.

რიზაელ.

ამაზე სწუხარ?

ნაუმ.

ჩემი მშვენიერი სატროფო მიცდის იქ და მე ვეღარ ველირსები მის ნახვას.

რიზაელ.

შენ ითვლებოდი ჩემს მოწაფეთა რიცხვში?

ნაუშ.

გაივლიან დღეები: მე დამიეიწყებს და სხვას აიყვანს...

რიზაელ.

ეს შეუძლებელია. როგორ მყავდა ასეთი მოწაფე? ალიარეე სიმართლე: შენ უბრალო ბრბოს ეკუთვნოდი?

ნაუშ.

როდესაც დაღპება ჩემი ძვლები ამ ქვებზე—მაშინ სხვა დაწვება ჩემს მშვენიერთან.

რიზაელ.

მიპასუხე: შენ ბრბოდნ გამოხვედი, წამოგვეყვი უკან და კაცს არ დაუქახია შენთვის?

ნაუშ.

ქვემძრომნი და ქვეწარმავალნი შესაქამენ ჩემს ხორცს და ის ამ დროს თავის ნახ ხელებს გადაუსვამს სხვის თმებს... მე ვიწვები ჩუმად, უზარმაზარი ობობები მომიქსოვენ ზეწრების ქსელს და ჩემი სატროფო კი ჩაეკონება მას მკლავებში, თვალეები გაუბრწყინდება, მისი სუნთქვა დასწვავს ყველაფერს გარშემო და მისი გამხმარი და მოწყურებული ტუჩებით ჩაეკრება მას ყელში და ამოსწოვს...

რიზაელ.

ვაი ჩემს ყურებს, რა მესმის!

ნ ა უ მ.

ყური მიგდე: სატრფო მყავს იქ, დაბლა და მე მისას
ვერ ვიხილავ ველარასოდეს!

რ ი ზ ა ე ლ.

მოწაფეები მყავდენ—მეგობრები და ახალგაზდები,
ეხლა კი დავრჩი მარტოკა...

ნ ა უ მ.

რა დაგიშავე, რომ მოხვედი და დაარღვიე ჩემი
ცხოვრება? რა დაგიშავე?

რ ი ზ ა ე ლ.

ისინი იყვნენ—კარგნი და უმანკონი, მორწმუნენი
და მაძიებელნი—მოკედენ. ის ერთი, რომელიც დარჩა—
პატარაა და დაბალი. მისი სული საწყლის სულია—მოკ-
ლებული წყურვილს და გაქანებას. დარჩა ერთი, რომე-
ლიც ყველაზე საზარელია, საზიზღარი და საძაგელი. ის
ღირსი არაა, რომ გაუნათოს მას შხემ... ის ღირსი არაა,
რომ წარსდგეს მისი აღმატებულების მთავრის ტახტის წინ...

ნ ა უ მ.

რატომ აანთე ეს სიცრუის ჩირაღდანი და გაგვა-
ბრიყვე მეც და ჩემი ამხანაგებიც?

რ ი ზ ა ე ლ გაჩუმებულია.

ნ ა უ მ.

ყველას სისხლს მოვითხოვ. დღეს შენგან!

რ ი ზ ა ე ლ გაჩუმებულია.

ნ ა უ მ.

შეგვაცდინე ტყუილით და სიცრუით. ჩვენ გერწმუ-
ნეთ და წამოგყვიეთ უკან.

რ ი ზ ა ე ლ გაჩუმებულია.

ნ ა უ შ.

ხელში გეჭირა მხოლოდ ერთი დაღეული და თენთილი ნაპერწკალი—და ზეცაში შეგეპირდი მზეს...
გქონდა მხოლოდ ერთი პატარა ტყუილი და გველაპარაკებოდი დიდ სიმართლეზე...

რ ი ზ ა ე ლ გაჩუმებულია.

ნ ა უ შ.

მთელი შენი დიდი სიბრძნე, შენი ცდები და სასწაულები იქ, დაბლა—იყო მხოლოდ თვალების ახვევა—და შენ კიდევ გვირდებოდი მათდაგვარს...

რ ი ზ ა ე ლ გაჩუმებულია.

ნ ა უ შ.

ვიყავით ახალგაზდანი და უმანკონი, ვერწმუნეთ შენს სიტყვებს—შენ კი მოგვატყუე და მოიპარე ჩვენი გული.

რ ი ზ ა ე ლ გაჩუმებულია.

ნ ა უ შ.

ოქროს დარბაზებს და მოჯადოებულ ბალებს გვირდებოდი ზეცაზე და დედამიწაზე კი გაანადგურე ჩვენი ცხოვრება.

რ ი ზ ა ე ლ:

გაჩუმდი! არ გავიგონო არც ერთი სიტყვა!

ნ ა უ შ.

შენ ველარ განმირისხდები და ვერ მიბრძანებ. გაგვიძეხი ზეცისაკენ და მოგვიყვანე ვერან და ბნელ კოშკში, სადაც ჰაერიც არაა სასუნთქავი...

რიზაელ.

გაჩუმდი შვიშარავ, მხდალო და სულით დაბალო—
რა გსურს აქ?

ნაუმ.

რა მსურს აქ? გთხოვ შენ მითხრა: რა მსურს აქ?

გარედან, კოშკის კედლების იქით, დაუბერავს
ქარი. ორივენი ყურს უგდებენ. ერთი წუთის შემ.
დეგ ქარი კიდევ დაუბერავს.

რიზაელ.

ქარი! პირველი ხმა, რომელმაც მოაღწია ჩვენთან
გარედან! ვაშა!—ვაშა!

ნაუმ დგას თავჩაღებული და გაჩუმებული.

რიზაელ.

საუცხოვო ცნობა ჩემთვის—ქარის ღრიალი. მაგ-
რამ შენ რა გსურს აქ? მე მარტო ავდივარ ზევით.

ნაუმ (დარცხვენით).

მე?

რიზაელ.

დაბლა ჩახვალ.

ვიდრე მოასწრებს ნაუმ გარშემო გადახედ-
ვას—რიზაელ დაავლებს მას ხელს კეთაში და
მთელი ძალით ჩაავდებს დაბლა. მოისმის ორჯერ
კივილის ხმა და ეხო მიწაზე დაცემის.

ერთ წუთს რიზაელ დგას თავის ადგილზე
გაუნძრევლად. ქარის ზუზუნნი მესამედ.

რიზაელ.

ქარი მეძახის. ქარი მახარებს და მამზნევეს. სულ მალე, სულ მალე მე მივალწევ ჩემი სურვილის ბინას. დიდი ჯადოსანი აღბად უკვე მიცდის.

ეხლა მე ვაგრძელებ ჩემ ვზას მარტოკა. მთელი დიდი ჯგუფიდან აღარავინ არ შემრჩა. შეცდომა მეჭირა ხელში. შეცდომა! არ არსებობენ ამხანაგები და თანამგზავრები ამ ვზაზე. ვინც ადის—ადის მარტოკა. მარტო ავდივარ!

ადის ზევით. სცენა რჩება ცარიელი. ზევიდან მოისმის მისი მძიმე და დაღლილი ნაბიჯების ხმა. ქარის ზუზუნნი.

III.

კოშკის წვერი.

ოთხკუთხი აივანი აკრავს მოაჯირს. გარშემო დაუსრულებელი სივრცე. ლურჯი და მალალი ცა. ამოდის დილის მზე. დაბლა მოთეთრო ღრუბლები. უსაზღვრო ვრცელი პორიზონტი. ჰქრის ძლიერი ქარი.

აივანის იატაკი მალალია სცენის ძირზე და მოჩანს კოშკის მტერიანი კედლებიც.

იატაკი ქვისაა. მარჯვენა კუთხეში ოთხკუთხი კარები დაბლისაკენ. კარები ღიაა და ჩანს იქიდან შავი სიღრმე. დაბლისაკენ მიიკლაკნება კიბე. საფეხურებზე მოისმის რიზაელის ნაბიჯები. ღია კარებში გამოჩნდება მისი დიდი თავი. როდესაც ამოდის სულ და დგება მზის სინათლის სხივების პირდაპირ—მოჩანს ძლიერ მოხუცი. მისი მალალი ტანი მოდრეკილია ოდნავ, მისი მოძრაობა მოქანცულია და მოღლილი, მისი წვერი და თმა გათეთრებულია და თვალებში ჩამქრალა წინანდელი ელვარება, მაგრამ მარჯვენა ხელში კვლავ უჭირავს ჩირაღდანი წინანდელი სიმტკიცით და ძალით. ჩირაღდანის შუქი მკრთალია ზევით მბრწყინავ მზის შუქთან და წააგავს დღისით ანთებულ სანათის შუქს.

— როგორი გრძელი ღამე იყო! მეგონა, რომ მას არ ექნებოდა დასასრული. წლებია მას შემდეგ. გარედ იცვლებოდნენ დღეები და ღამეები, მზე ამოდის და ჩადის, ამოდის და ჩადის, მხოლოდ აქ—შიგნით ამ კედლების შუა—გრძელდებოდა ერთი დაუსრულებელი ღამე და უცბად—მზის სინათლე. ბრწყინვალე და თეთრი სინათლე. გახუნდა ჩემი ჩირაღდანი თავის პატარა და ყვითელი შუქით. მაგრამ არ ჩავაქრობ ამ ჩირაღდანს! ეს იყო ჩემთან მთელი ამ საშინელი გზის დროს, მინათებდა სიბნელეს ყველა ცარიელ დარბაზებში, მიჩვენებდა გზას ამ მრუდე და უსინათლო დერეფნებში. გრძელი და შავი ღამის გზით გამომიყვანა დღის სინათლისაკენ. კურთხეულ იყოს, კურთხეულ იყოს ეს ჩირაღდანი!

პ ა უ ზ ა.

— რამდენმა დღემ და ღამემ განვლო მას შემდეგ რაც შემოვედი სასახლის ქიშკარში? ვინ მეტყვის ამას? მე ერთი ვიცი: მრავალი დღეებია, მრავალი დღეები. ტანისამოსი, რომელიც მაცვია—შემომაცვთა, ფეხსაცმელები—დამიღპა, წვერი ამომივიდა და თმა გამეზარდა. ტალღასავით ამოდის გულზე და ის მთლად თეთრია. მე კი მინდოდა გამეველო ეს გრძელი გზა ერთ ღამეში. განთიადისას—შევბირდი მათ შველას—დაბლობის საბრალო მცხოვრებლებს. მაგრამ ასე თუ ისე მე ავდივარ. უკვე მივალწიე კოშკის წვერს. უკვე მოუვიდა დასასრული ჩემს ხეტიალს. ცოტა კიდევ და—მე წარვსდგები დიდი ჯადოსანის მაღალი ტახტის წინ და გავიგონებ მის ხმას... ცოტა კიდევ—და დავბრუნდები და ხელში მექნება მოჯადოებული ქიქა, რომლიდანაც მსმელი განიკურნება ავად-

მყოფობისაგან, გაძლება შიმშილის შემდეგ, განშორდება
ნაკლოვანება და ჩაბნელებულ სულში გაუნათებს ბრწყინ-
ნვალე შუქი.

— უსაზღვრო იქნება ქალაქში სიხარული და უშუავე-
ნიერესი ის ზეიმი, რომელსაც გაჰმართავენ ჩემს საპატი-
ვისცემოდ! როგორი ლამაზი იქნება ცხოვრება ჩემი და-
ბრუნებისას... ვხედავ მე სიამოვნების სიცილს მშვიერების
ტუჩებზე, როდესაც პირველად გაძლებიან ჭამით; მესმის
კეთროვანების ალტაცებული ვაშას ძახილი, როდესაც გა-
თეთრდება მათი ხორცი; ქალიშვილების სიცილი, როდეს-
აც მათ დაუბრუნდებიან მოღალატე სატროფოები; დე-
დების სიხარულის ცრემლები, როდესაც მათი ავადმყოფი
ვაჟები განიკურნებიან. მე ვხედავ ბრმების სიხარულს,
როდესაც თვალეები აეხილებათ და ყრუების უსაზღვრო
გაოცებას, როდესაც მათ ყურებამდე მიაღწევს გარშემო
მსოფლიოს ხმაური. მე მესმის ახალი ლექსები, სიხარუ-
ლის მუსიკა და ლხენის სიმღერები. გულს უხარია. მთელ
მსოფლიოს უხარია ჩემთან ერთად. ამ დანგრეულ საფე-
ხურებს, ამ ცარიელ კედლებს—ახალი ფერი აქვთ. სიახ-
ლის მძლავრმა ტალღამ მოიცვა მთელი მსოფლიო. ამ მზის
სხივებმა გააბრწყინეს მთელი ქვეყანა...

— მაგრამ ისევ დავაჩქარებ, ყოველი წუთი ძვირფასია.

— მე ავდივარ! სიხარულით და ალტაცებით ავდი-
ვარ მზესთან და ლურჯ ზეცასთან.

ადის წვერზე.

— აჰ, აჰ, ამოვედი...

ხტის სიხარულით.

— რა ძლიერია აქ სინათლე! რა დიდია სივრცე...
იცქირება გარშემო.

— მე ვიმყოფები ღრუბლების ზევით. ღრუბლების ზევით. რა ლურჯია და რა წმინდაა აქ ცა! რა სუფთაა ჰაერი! მაღალ მთებზე, ყინულოვან მთებზე,—არ არის ჰაერი ასეთი სუფთა.

ისუნთქავს ჰაერს ალტაცებით.

— ჩრდილოეთის პოლიუსის უდაბნოებში და ყინულოვან მთებზე—არ არის ჰაერი ასეთი სუფთა. როგორი დიდია გარშემო სინათლე! ასეთი მძლავრი შუქი არ მინახავს ჩემს სიცოცხლეში არც ბრწყინვალე გაზაფხულის დღეებში და არც მწველი ზაფხულის დროს. შუქი აბრმავებს თვალებს. აბრმავებს და ჰკურნავს ერთად. როგორი ცოტაა მანძილი, რომელიც მაშორებს ამ წმინდა ცას! როგორი ახლო ვარ ზეცასთან, ამ მტრედისფერ ფარდაგთან! ასეთს სილამაზეს ვერ წარმოიდგენს მგოსანი თავის ოცნებაში. ასეთ სანახავს ვერ იხილავს წინასწარმეტყველი ლამის ლანდებში. ასეთი ფერების შერევა არ უნახავს ჯერ ხელოვანს თავის სიზმარში. ოჰ, როგორ უტკებდა სმენას ქარის მუსიკა, ქარის მუსიკა და ჰორიზონტის შორეული, შორეული სიმღერა... ასეთ მუსიკას ვერ იცნობს ჯერ კიდევ ყველაზე დიდებული მემუსიკის სულიც!

და მე აქ ვარ! ამოვედი... დავიწყდენ გზის განცდანი, გაპქრენ ერთ წუთში. ყველაფერი, რაც გადამხდა—გაპქრა. რაღა ღირებულებას წარმოადგენს ჩემი განცდილი, როდესაც უკვე ველირსე აქ ამოსვლას? ვაშა! ვაშა!

თითქოს რაღაცას ეძებს იცქირება გარშემო.

— მაგრამ სადაა ჯადოსანი?

პ ა უ ზ ა.

— სადაა დიდი ჯადოსანი? სადაა მისი ტახტი?

დგას ერთს წუთს გაშეშებული და თავზარ-
დაცემული. გაივლის რამდენიმეჯერ აივანს სიგარძე
სიგანით. ზოგჯერ მოისვამს ხელით შუბლზე და
თვალეებზე. აცეცებს ხელებს მოაჯირზე.

— რა არის ეს? სადაა დიდი ჯადოსანი? ნუ თუ მე
არ ვარ კოშკის წვერზე? ან შეიძლება ჩამეძინა და ყველა
ეს მხოლოდ ცუდი სიზმარია?

ექებს გარშემო. გადაისვამს ხელს შუბლზე და
წვერზე. უცქერის თავის ჩირაღდანს და თავის გა-
ცვეთილ ტანსაცმელს.

კაცი არაა. კაცი არაა. არაა კაცი აქ კოშკის
მაღალ წვერზე. ეს არაა სიზმარი. არავითარა ჯადოსანი
არაა აქ ამ მაღლობზე. მარტოკა ვდგევარ აქ. მარტოკა.
კაცი არაა ჩემთან და უმიზნოთ მოვედი აქ. უმიზნო იყო
მთელი ამოსვლა.

პ ა უ ზ ა .

რამდენი ხანი დავყავი გზაში? რამდენი წელი? წვე-
რი გამეზარდა, ჩამომცვივდა და თეთრად გადამექცა, მო-
ვხუცი და დავბერდი. ჩემი ტანი მოიხარა და ახალგაზ-
ღური ძალა გამომეღია

დაბლა კი ელოდებიან ჩემს დაბრუნებას! აუარებე-
ლი გაჭირვებულნი, რომლებმაც მიწამეს და დაამყარეს
ჩემზე თავიანთი იმედები. რა უთხრა მათ? რით დავბრუნ-
დე მათთან, რით დავუბრუნდე ჩემს დაღუპულ ძმებს,
ჩემს კარგ ძმებს და როგორ უთხრა მათ, რომ უმიზნო
იყო მთელი ეს საქმე? უმიზნო! არ არის ჯადოსანი კოშ-
კის წვერზე და არ ჰყავს მთავარი დაბლობში მცხოვრებ ერს.

დაბლა, საშინელს და ცარიელს დარბაზებში, სასახ-
ლის ნესტიან სარდაფებში, ბნელსა და ღრმა ნაპრალებ-

ში, უძველეს და დანგრეულ კიბეებზე დადიან და დაეხეტებიან ჩემი უკან ჩამორჩენილი მოწაფეები, ჩემი კარგი მოწაფეები, რომლებმაც დაჰკარგეს გზა. დაეხეტებიან და ეძებენ, ეძებენ და ვერ პპოულობენ სწორ გზას... ოჰ, როგორი შური მაქვს მათი, ამ მოხეტიალეების! ნეტავ მე ვიყო მათ ადგილას! ვიფიქრებდი, რომ არის გზა და მხოლოდ მე ვცდები და ვერ ვნახულობ მას... დავიწყებდი სწრაფვას მაღლისკენ მიუღწევლად... მაგრამ მე მივალწიე. ჩემს საუბედუროდ მივალწიე. მივალწიე—რათა დამენახა, რომ აქ არაფერია და უძველესმა ხელთნაწერებმა, საოცარმა და გაცვეთილმა პერგამენტებმა მე მომატყუეს. ჩემთან ერთად მოტყუებულია მთელი ხალხი, რომელიც დაბღალაა, მოტყუებული არიან კარისკაცებიც. რას უყარაულეებენ ისინი იქ? სასახლეში არაა მთავარი. ვისი სახელით უბრძანებენ ხალხს? ამ ხალხს არა ჰყავს არც ბატონი და არც მამა. ცარიელია სასახლე, ცარიელია კოშკი, მხოლოდ თაგვების რაზმები დასეირნობენ შიგ... ლამურები და ბნელი ჩრდილები ბინადრობენ შიგნით ჩემი საბრალო ძმები სწვევენ თვალებს ზევით, იშვერენ ხელებს კოშკისაკენ—და არაფერს ჰხედავენ ამ ხელებს, არაფერს უდებენ გულს ამ მტირალ თვალებს. ასიათასი ლოცვა მოიმართება აქეთკენ—და მას არა ჰყავს გამგონი. მაღალი კოშკი იტყუება—ის ცარიელია! ჩირალდანიც გაცრუვდა. მისმა შუქმა შეთსხა სიცრუე. მისმა ყვითელმა ლამპარმა გამაბრიალა. ლამპარი მახარებდა და მეძახოდა, მახარებდა და მანიშნებდა მომიყვანა აქამდე და აქ კი—კაცი არაა.

პ ა უ ზ ა .

უსახლეროა გარშემო სივრცე, მაგრამ ის ცარიელია. ზეცა და ღრუბლები—მეტეი არაფერია. სინათლე მძლავრია, მაგარია აქ მზის შუქი, მაგრამ ის ცივია. მე ვკან-

კალებ სიცივით. რა ძლიერი სიცივეა აქ. რა ძლიერი ქა-
რია! ცოტა კიდევ—მომიტაცებს და ვადამისვრის დაბლა
უფსკრულში. ოპ, როგორი შორია მანძილი ჩემსა და დე-
დამიწის შორის! რა დაშორებულია დედამიწა ჩემგან! რა
საშინელია აქ—მარტოობა! მარტოკა ცასა და ღრუბლე-
ბის შუა. მარტოკა მოზუზუნე ქართან და ცარიელ ჰაერ-
თან.

წავალ მე აქედან, ვუშველი ჩემ თავს, ვიდრე ძალა
მაქვს გავიპარო, ვიდრე მზიდავენ ფეხები. მაშ რა მინდა
ამ სიმაღლეზე, თუ ჯადოსანი არაა? რა მინდა ამ ცივ
სივრცეში, ჩამოკიდებული ზეცასა და დედამიწის შუა?

იციკირება კიდევ გარშემო სივრცეში.

უშველო ჩემ სულს, ვიდრე არ გაყინულა ის ჩემში.
ჩავალ ქალაქში და უამბობ ჩემ ძმებს, რაც ვნახე აქ, რომ
ვერ ეღირსებიან შველას და მათი იმედი გაცრუვდა. დღე
იცოდენ, რომ არა ჰყავთ მათ მთავარი და მივიწვებულნი
არიან შორეული ცის თალის ქვეშ, როგორც მე აქ. დღე
იცოდენ, რომ არ არსებობს წამალი მათი ტკივილებისა-
თვის, არ არსებობს ნუგეში მათი გაჭირვებისათვის და
არ ელება ბოლო მათ სილატაკეს და ცრემლებს.

შენ კი, ჩემო ცრუ ჩირადდანო, გამინათე გზა დაბ-
ლისაკენ.

უახლოვდება კარებს და სურს ძირს ჩასვლა.
ამ დროს ძღვერი ქარის ქროლვა ჩააქრობს მის
ჩირადდანს. რჩება თავის ადგილზე თავზარდა-
ცემული და მწუხარებით იმოსება მისი სახე.

ჩაჰქრა ჩირადდანი. წამერთვა საშუალება, რომ და-
ვბრუნებულყავ და ჩავსულიყავ დაბლა. სიბნელეში ძნე-

ლია გზის პოვნა დაბლის კიშკარისა. ძალაუნებურად ვრჩები აქ. უღონო მოხუცი ვრჩები აქ, სადაც ჩემთან ერთად იქნებიან: ეს ბოროტი ქარი, ჩამქრალი ჩარაღდანი და გარშემო სიცარიელის უსახლვროება.

დგას მოაჯირზე და იცქირება დაბლა. გრძელი პაუზა.

რა ხდება ამ წუთს იქ—სასახლის პირდაპირ მდებარე მოედანზე! შეიძლება ხალხი ზეიმობს კვლავ მთავრის დღესასწაულს...

ყურს უგდებს. პ ა უ ზ ა.

აგერ ცოტ-ცოტაობით იფანტებიან ღრუბლები, შეადლის მზე ჰფანტავს მათ. რა ღრმაა ჩემ წინ მდებარე უფსკრული! თავი ტრიალებს ბორბალივით, როცა ვიცქირები, თავი მიბრუნის. მაგრამ არ შემიძლია ადგილიდან დაძვრა. მსურს გავიგო რა ხდება იქ. ვარჩევ შავი დედამიწის ლაქებს, მაგრამ სასახლის წინ მდებარე მოედანს ვერ ვხედავ ჯერ. მესმის ნელი ხმაური. ხმაურობა აღწევს ჩემ ყურებამდე. რა ხდება იქ? აგერ გადიწია პატარა ღრუბელი მარცხნით. ეს რაა? დროშაა? დიახ, დროშა. თუ ასეა, მაშ დღეს ზეიმის დღეა. რამდენმა წელმა ვანელო იმ დღესასწაულის შემდეგ? ხალხი კვლავ ზეიმობს თავის დიდ დღესასწაულს, ჯადოსანის დღესასწაულს, დიდი სიცრუის დღესასწაულს! დროშები ჰფრიალებენ, ღრუბლები გაიფანტენ და გაჰქრენ და მე ვხედავ ადამიანთა მრავალ გროვას, რომელიც მოძრაობს დაბლა. უსათუოდ ასეა, უსათუოდ დღესასწაულია! დამინახავენ თუ არა?

მოიგლეჯს თავის მოსასხამის ნაპირს, მიაბამს მას ჩირაღდნის ბოლოზე და აქნევს ქაერში დაბლისაკენ.

ოლონდ კი დამინახონ. მოდი დაუძახებ მათ, ეგებ
გაიგონონ ჩემი ხმა. ეგებ მიაღწიოს ჩემმა ხმამ მათთან.

ამ დროს მოისმის დაბლიდან შორეული და
დაწყვეტილი მუსიკა. მუსიკა ძლიერ შორეულია.

— ორკესტრი! ბარაბანი! საკრავები! ჩონგურები!
შეიძლება ვცდები. არა, არ ვცდები. ქარს ამოაქვს აქ
განმარტოებული ჟღერები, დაწყვეტილი ჟღერები. თუ ეს
ასეა შეიძლება გაიგონონ ჩემი ხმაც.

მიიტანს მუშტს პირთან საყვირივით და იძ-
ხის ხმამალა.

— ძმებო! ძმებო!—არა, მოვიცდი ვიდრე ჩაჩუმდებ-
ბოდეს ორკესტრი. ეხლა ვერ გაიგონებენ ჩემ ხმას. ბარა-
ბანი მას გააყრუებს.

გრძელი პაუზა. დაბლიდან აღწევს მუსიკის
დაწყვეტილი და თითოეული ჟღერები. ის დგას
დაყრდნობილი მოაჯირის ნაპირზე და უსმენს დი-
დის ყურადღებით. მუსიკა შეწყდება. —ქარი ზუზუ-
ნებს.

— ძმებო! ძმებო! გესმით თქვენ? ფუჟია თქვენი
ზეიმი. მოეშვით ამ დღესასწაულს, ვინაიდან არ არის
ჯადოსანი. არ არის ჯადოსანი კოშკის წვერზე. გესმით
თქვენ? კაცი არაა კოშკის მაღალ წვერზე. არაა მთავარი
სასახლეში. ცარიელია ყველა დარბაზები და ცარიელია მა-
ღალი კოშკი. ცარიელია... გახსოვართ თქვენ მე, როდესაც
გავმორდით თქვენ? ვიყავი ახალგაზდა და ლონიერი. შემო-
მხედეთ ეხლა: მოხუცი ვარ და უღონო. მთელი ჩემი
სიცოცხლე ვლოდავდი რკინისა და ქვის კიბეებზე, ფეხები
დამეჩება და სწვეთავენ სისხლს. მხარი მოდრეკილი მაქვს,

ტყავი შეკუმშული და გამხმარი, მოვედი აქამდე. მაგრამ ჯადოსანი ვერ ვნახე. კაცი არაა აქ. გამიგონეთ შორეულ ქმებო: კოშიკი ცარიელია. კოშიკი ცარიელია! გესმით თქვენ?

სიცრუეს ამბობენ ფლიდი კარისკაცები. თქვენ არა გყავთ მთავარი და უფროსი. არა გყავთ მმართველი თქვენს ქვეყანაში. თქვენ ეხვეწებით, ევედრებით, ალაპკრობთ თვალებს მაღლა, მაგრამ თქვენი არავის ესმის. არავის ესმის! გესმით თქვენ?

— გამიგონეთ მშვიერებო და ავადმყოფებო, გამიგონეთ ცხოვრების ყველა ჩაგრულებო — არ გაქვთ ომედი. მრავალია თქვენი სევდა, რომლის ატანა შეუძლებელია, არა აქვს დასასრული და საზღვარი თქვენს წამებას... მაშ წადით და მიახეოქეთ თავები უდაბნოს კლდეებს, ან ქვების სვეტებს, რომლებიც აღმართულან ჯვარედინ ვზებზე. მოუღეთ ბოლო ამ მომამბურებელ აიციცხლეს, რომელსაც აქლია მიზანი და შინაარსი. მრისხანეა თქვენი ბედი და მის მძიმე ხელს არ სცოდნია შებრალება. დეე იცოდეთ, რომ ვერავინ გიხსნით მისი ხელიდან. ვერა კაცი! განმარტოებულნი ხართ, თქვენ, მანდ დაბლობში — განმარტოებულნი თქვენ სულებთან, როგორც მე აქ.

გესმით თქვენ? არა. არ ესმით. დიდი მზადება აქვთ დაბლა. ალბად კარისკაცების უფროსი ლაპარაკობს სიტყვას. ნუ გაუგონებთ მას, საცოდავო ქმებო. ნუ გაუგონებთ მას, მაგ ცრუ წინასწარმეტყველს! გესმით თქვენ ჩემი სიტყვები? გესმით თქვენ?

— არა, არ ესმით. საკმეველს აკმევენ დიდი ჯადოსანის საბატისციემოდ, „ვაშას“ ჰყვირიან და ჯგუფები გამოდიან საცეკვაოდ. ჩემი სუსტი ხმა არ აღწევს მათთან.

უმატებს ხმას.

— გამიგონეთ ძმებო, დაბლობო! გამიგონეთ ვაკის საცოდავო! გამიგონეთ! გამიგონეთ! გამიგონეთ!

— არაეინ მიდებს გულს. რა შორია მანძილი ჩემსა და მათ შუა. ოჰ, რა დაშორებული ვარ დედამიწას, რა დაშორებული!

— მე ვყვირი და არაეის ესმის ჩემი. ჩემი ხმა წაავგავს უდაბნოში ძახილს. ჩემი შრომა ფუჭია. არაეის ესმის ჩემი.

— ყოველ წლიურად დაბრუნდებიან და შეიკრიბებიან აქ თავიანთი სიმღერებით და გალობით, თავიანთი ყვავილების კონებით და საყვირების ქრიაშულით. ყოველ წლიურად, ყოველ წლიურად. ეს წყეული კოშკი კი იდგომება საუკუნოდ იმ დიდი სიჭრუით, რომელსაც ატარებს თავის სიღრმეში და მარადი მიმზიდველი ძახილით. ხანგამოშეებით მოვლიან ახალგაზდები და გულადები— ძლიერი ნებისა და სულის პატრონნი—და მოინდომებენ შეიქრან შიგნით ჯადოსან სასახლეში და წარსდგენ დიდი მთავრის წინაშე. მთელი წლები იხეტიალებენ დახლართულ დარბაზებში, დაიმტვრევენ ფეხებს ჩემსავით, მოსძებნიან და ვერაფერს იპოვიან და მათთაგანს—თუ ერთ ვისმეს ეღიროსა აქ ამოსვლა, მაშინ ის შეიქნება ჩემსავსეთ განმარტოებული და მივიწყებული, გადახედვას ჩემსავით გარშემო საშინელ სიციარიელეს და დაეცემა სულით. დაუგდებს ყურს სივრცის უსაზღვრო ღუმელს და ბოროტი ქარის ზუზუნს... და ჩემსავით დაუძახებს თავის ძმებს დაბლა, დაუძახებს უმიზნოდ და ვერაეინ ვერ გაიგონებს მის ძახილს. ვერაეინ ვერ გაიგონებს.

გრძელი პაუზა. რიზაელ დადის წინ და კანკალობს სიცივით. ხანდახან იფხანს ხელებს, რომ

გაითბოს. შემდეგ ჯდება ქვის იატაკზე. ჰქრის გაძლიერებული ქარი.

აქ დავჯდები და დაუცდი სიკვდილის მოსვლას. დეე მოვიდეს. დეე ჩქარა მოვიდეს. რაღად მინდა ეხლა სიცოცხლე? რაღად მინდა? დეე მოვიდეს სიკვდილი და წაიღოს ჩემი სული, რომელსაც სჭირია მოსვენება. დეე მოვიდეს, დეე დააჩქაროს მოსვლა! და თუ არ მოვიდა, თუ დაიგვიანა—მაშინ დავამსხვრევ ჩემს თავს ამ გაციებულ ქვის იატაკზე!

პაუზა. რ იზა ელ ზის მოლოდინში. დაბლიდან როგორც შორეული ეხო აღწევს სიმღერა, რომელსაც რ იზა ელ უსმენს უდიდესი ყურადღებით. იცვლება სახეზე.

— არა, ჯერ არ გავგიჟებულვარ. ნამდვილად ახსენებენ დილლეამარს. ნუ თუ დილლეამარმა მიაღწია დედამიწას? ოჰ, დილლეამარ! შენ უარპყავი მაშინ ჩემი გზა. გადავწყვიტე სამუდამოდ დამევიწყებინე— მაგრამ უკანასკნელ წუთს კვლავ თვალწინ მიდგინხარ. არ შემიძლია! დილლეამარ, მეც უარვყოფ, ვწყველი ჩემ გზას. დილლეამარ, შენ მიაღწიე დედამიწას, დილლეამარ, მე მოვილტვი თქვენკენ, მაგრამ ამაოდ, დამიგვიანდა. ჩემი ჩირაღდანნი ჩაჰქრა სამუდამოდ, დილლეამარ—შენც ჩაჰქრი ჩემთვის და აღარაფერი, აღარაფერი აღარ არსებობს უბედური რიზა ელისათვის. ზეცისა და დედამიწის შუა მე ვამთავრებ ჩემს უმიზნო სიცოცხლეს უკანასკნელი ძახილით: მშვიდობით ჩაგრულო ხალხო და დილლეამარ!..

კვდება. შორეული მუსიკა.

მოქმედება მეოთხე.

სასახლის პირდაპირ მდებარე მოედანი. მთავრის დღესასწაული. პირველი მოქმედების ზეიმის შემდეგ განელო რამოდენიმე წელმა. დილაა. მოედანი მორთულია ყვავილებით და ხალიჩებით. კათედრები მორთულია ფერადი ქსოვილებით.

სცენაზე არიან იოაკიმ და კარისკაცები. ზევიდან მოჩანს მალალი კოშკის წვერი.

პირველი კარისკაცი.

რამოდენიმე წუთის შემდეგ ეს მოედანი გაივსება მოზეიმე ხალხით. მოედნის შუაგულ კათედრაზე მოთავსდება ორკესტრი. მის გარშემო მოცეკვავე ქალიშვილები. ათასი თვალეზი იელვარებენ ნაპერწკლებივით ამ გახურებულ მზის სხივებში. იქნება დიდი ზეიმი.

მეორე კარისკაცი.

ძონძებში ჩაცმულნი, მშიერები და ჩაგრულები იდგომებიან წყნარად; ისინი უკვე შეეჩვიენ შერიგებოდენ ბედის მწარე განაჩენს და ამიერიდან ზეცაში ამართულ კოშკის წვერს დაუწყებენ ცქერას მორჩილი თვალეზით და მუნჯი ვედრებით.

იოაკიმ.

შემცდარი ხარო პატივცემულო კარისკაცებო. მას შემდეგ რაც დილღეამარმა შესძლო კოშკის თარუ-

ლი გზით გამოსულიყო დედამიწაზე მე ვამჩნევ, რომ ყოველწლიურად კლებულობს მოზენიმეთა რიცხვი. საშუალოდ გიეროდ ძლიერდება უკმაყოფილება, რომელმაც გადალახა ყოველგვარი საზღვარი. მდაბიო ხალხში გავრცელებულა რალაც სიმღერა ძველი კოშკისა და დილღეამარის შესახებ. თითქმის დაურიდებლად მღეროდენ მას ყველგან—გაქირვებულთა წრეებში. დიდი მთავრის სახელით ერთი თვის წინედ მე ავკრძალე ეს საშიში სიმღერები. აშკარად დღეს თუმცა მას აღარავინ არ მღერის, მაგრამ ჩუმად კი—ეს სიმღერა კვლავ არსებობს და ვერ შეესძელი მისი მოსპობა. იღუმალი და გაუგებარი გზებით ის გადადის ქუჩიდან ქუჩაზე, სახლიდან სახლში და გაქირვებულთა შორის თითქმის აღარ დარჩენილა არც ერთი ბავში—რომ არ იცოდეს სიმღერა დილღეამარისა და ძველი კოშკის შესახებ.

პირველი კარისკაცი.

დღეს დილით ვიყავი განაპირა უბანში. ჯერ კიდევ კარგად არ იყო გათენებული. შემომესმა ეს სიმღერა და ფერი მეცვალა. ოჰ, დიდო იოაკიმ, ეს სიმღერა არ მოასწავებს კარგს. ეს სიმღერა აშკარა მუქარაა ჩვენი მთავრობისადმი. ამ სიმღერაში მოჩანს გულისწყრომა დაბლობის ჩავრულებისა. ამ სიმღერაში აშკარად ახსენებენ შენს სახელს დამცირებით.

მეორე კარისკაცი.

დაბლობის გლახაკები—კვლავ ისეთები დარჩებიან, როგორც იყვნენ დღემდე. მათ არა აქვთ არაფრის თავი. მათ სწამთ და სჯერათ, რომ ასეთია სურვილი ჯადოსანი მთავრისა და ამიტომ შერიგებული არიან თავიანთ ბედთან.

პირველი კარისკაცი.

მე კი ვფიქრობ ისე, როგორც იოაკიმ. ხალხში მოხდა დიდი ცვლილება. დილ ლეამარმა იმუშავა წლების განმავლობაში და უპირობს ძირი გამოუთხაროს ჩვენ ბატონობას.

მეორე კარისკაცი.

ჩვენ უნდა მივიღოთ დროზე გადაიმკრელი ზომები. ჩვენს ხელშია ჯარი და ტყვია. ყოველ შემთხვევისათვის მზად უნდა ვიყოთ. დღევანდელი დიდი ზეიმი კი უნდა გამოვიყენოთ იმისათვის, რომ დიდი ჯადოსანის სახელით ხალხს მოუწოდოთ მორჩილებისაკენ. ხოლო დილ ლეამარ — უნდა იქნეს დაწყვეტილი და საჯაროდ დასჯილი.

პირველი კარისკაცი.

ხალხს უყვარს დილ ლეამარ. ხალხმა გააღმერთა დილ ლეამარ. მაგრამ შავ ბრბოს რა ესმის. საჭიროა დილ ლეამარ დასჯილ იქნეს სამაგალითოდ, როგორც ურწმუნო და დიდი ჯადოსანის ტახტის უარყოფელი.

იოაკიმ.

შეგიძლიათ იყოთ დაწყნარებული. მე ვიგრძენი თქვენზე ადრე ის შხამი, რომელიც გადმონთხეული იყო დილ ლეამარისა და ძველი კოშკის სიმღერაში. მე უკვე მივიღე ზომები. ასეულის უფროსს მივეცი განკარგულება, რომ რათაც არ უნდა დაუჯდეს ცოცხალი ან მკვდარი დილ ლეამარ უნდა დააბატონონ და მომგვარონ აქ. მოზეიმე ხალხს მივმართავ სიტყვით, ავადღელებ მორწმუნეებს და დილ ლეამარის ხორცი დაგლეჯილი იქნება ლუკმა-ლუკმად. დაღამებისას კი მოვლიან ყვავები და დაეპატრონებიან მის უწმინდურ ლეშს.

პირველი კარისკაცი.

მაგრამ უნდა გავითვალისწინოთ აგრეთვე ის გარემოება, რომ შეიძლება ხალში კიდევ გამოჩნდენ რამოდენიმე გულადები, რომლებმაც აშკარად და უშიშრად დაიცვან დილლეამარ და წინაღუდგენ ჩვენს განზრახვას.

იოაკიმი.

ჩემი ასეულის უფროსი გამოცდილი სამხედრო პირია. ზემის დაწყებისთანავე მოედანს შემოერთების გარშემო დიდი ჯარი. თვითონ ასეულის უფროსი კი მომგვრის კათედრის წინ შებოქილ დილლეამარს...

მეორე კარისკაცი.

რიზაელ და მისი მოწაფენი—ყველანი დაიღუპენ. დღემდე საოცარია და გაუგებარი ჩვენთვის—თუ დილლეამარ როგორ გაჩნდა დედამიწაზე.

პირველი კარისკაცი.

ერთი კი ცხადია: რიზაელის და მისი მოწაფეების დაღუპვამ ბევრს ასწავლა ქკუა და აღარაეინ ჰბედავს—კოშკის საიდუმლოს გაგებას.

იოაკიმი.

რიზაელის თანამტრები მე არასოდეს არ მაშინებდა. საშიში არიან დედამიწის მტრები. საშიშია დილლეამარ. როცა სადმე შემთხვევით მოვისმენ ამ შხამიან სიმღერას—ასე მგონია მთლად მსოფლიო თავზე და მექცა. როდესაც მომგვრიან დილლეამარს და მე დავამთავრებ ჩემს სიტყვას, თქვენ ყველამ უნდა იყვიროთ: სიკვდილი დილლეამარს! გესმით?

პირველი და მეორე.

გვესმის: სიკვდილი დილლეამარს!

გადიან ერთად.

ნელნელა მოედანი ივსება მოზეამე ხალხით. აქა-იქ მორიდებული სახით იმალებიან ქონებში ჩაცმულნი, მშიერები და ნაკლოვანები. ორკესტრი იკავებს თავის ადგილს კათედრასთან. მოცეკვავე ქალიშვილებს ხელში უჭირაეთ საკრავები, თმებზე და თეთრი კაბების ღილებზე გაკეთებული აქვთ წითელი ყუავილები.

ხ ა ლ ხ ი.

— დღესასწაულს არაფერი ცვლილება არ ემჩნევა. მაღალი კოშკი ძველებურად მოჩანს მედიდური და ამაყი.

— ყოველწლიურად გრძელდება ზეიმი ერთი და იმავე წესით.

— მე კი მგონია, რომ დღევანდელი ზეიმი იქნება სხვანაირი.

— კარისკაცები მთელი დღე ფუსფუსებენ და ერთ ადგილას ვერ ჩერდებიან.

— კოშკი გარშემოტყმულია ჯარებით.

— კოშკის უკან დგას თურმე დიდი ტყვიის მფრქვეველი.

— ეს ყველაფერი იმიტომ, რომ ზეიმს მისცენ განსაკუთრებული დღესასწაულის სახე.

— მაინც საკვირველია: ჯადოსანის დღესასწაულში კარისკაცებს ჯარი არასოდეს არ გამოუყვანიათ.

— ბევრ რამეს ამბობენ.

— რას ამბობენ?

— ამბობენ თითქოს კარისკაცების უფროსმა იოაკიმმა გასცა განკარგულება, რომ ცოცხალი თუ მკვდარი დააბატონონ დიღღეამარ.

- განკარგულება მიუცია ასეულის უფროსისათვის.
- ასეულის უფროსი დაუნდობელი ჯალათია.
- სულ ერთია. დილ ლეამარს ვერ დააპატი-
მრებენ ასე ადვილად.
- ვერ დააპატიმრებენ. ექვსი თვეა დილ ლეამარ
იმალება. ექვსი თვეა მის ეძებენ.
- ამბობენ დილ ლეამარის თავი შეფასებულია
ასიათას ოქროდ. ვინმე სიხარბის გამო შესცდება და
უჩვენებს ასეულის უფროსს მის ადგილს.
- დილ ლეამარ კვვიანია. მან მიიმხრო ათასო-
ბით გაკირვებულნი, რომლებიც დაიფარავენ მას ყოველ
გასაჭირისაგან.
- დილ ლეამარ მუშაობს თურმე დღე და ღამე.
გაკირვებული ხალხის მეტი მას აღარაფერ სწამს ამ ქვეყნად.
- დაუბეჭდიათ რალაც წიგნები და ჩუმ-ჩუმად დაუ-
რიგებიათ ხალხში.
- ამ დილით ფოსტის ბოძზე გაკრული იყო იოა-
კიმის ისეთი სურათი, რომელსაც ადამიანის სახე აღარ
ჭკონდა. ისე დაუმახინჯებია მის დამხატველს, რომ პირ-
ველად მაიმუნი მეგონა.
- ბევრ რამეს ამბობენ კიდევ...
- რას ამბობენ?
- ხალხში ვერ გეტყვი. გამოდი ცოტა აქეთ.
- რას ამბობენ, სთქვი ჩქარა, სული მეღვება.
- ამბობენ, რომ... სსს... სსს...
- სთქვი, ყურს არაფერ გვიგდებს.
- ამბობენ: საათის თორმეტზე მოედანზე მოხ-
დება უცნაური ამბები. ჯარისკაცები აქ უმიზნოდ არ
არიან.
- რა მოხდება, ამბობ თუ არა?

— საათის თორმეტზე გაქირვებულთა და მშრომელთა ჯგუფები დაიწყებენ დილ ლეამარისა და ძველი კოშკის სიმღერას.

— ეს სიმღერა ხომ აკრძალა დიდმა ჯადოსანმა.

— დილ ლეამარ და მისი მომხრენი უცხადებენ ომს დიდ ჯადოსანს. საათის თორმეტზე ამბობენ—უნდა ააფრიალონ აქ სისხლისფერი აჯანყების დროშა.

— დაბლობის ვერც ერთი მცხოვრები ვერ გაბედავს ამას.

— სიმღერის და დროშის აფრიალების შემდეგ გამოჩნდება თვითონ დილ ლეამარ.

— დილ ლეამარს სიცოცხლე არ მობეზრებია. თავისი ხელით არ ჩაუვარდება თავის მკვლელებს.

— ხმები ასეთი დადის, გამართლდება თუ არა—დავინახავთ.

— რომ გამართლდეს შენ რას იზამ?

— მე მხარში ამოუდგები დილ ლეამარს.

— შენ?

— მეც.

— საშინელ ამბებს ლაპარაკობენ.

— დელ ლეამარის შესახებ ხომ არა?

— ჰო, დილ ლეამარის შესახებ. ასეულის უფროსი მოიყვანს თურმე მას გაბაწრულს.

— კარისკაცებმა უნდა დასწყეელონ და ანათემას გადასცენ.

— ახია მასზე. დილ ლეამარ გადაუდგა დიდ ჯადოსანს.

— დილ ლეამარ უარყოფს ყოველივე წმინდას.

— დილ ლეამარს ეჯავრება მდიდრები და კარისკაცები.

- გლახკებთან და მშიერებთან ათევს ლამეებს.
- დღისით აღარსად აღარ ჩანს მისი კვალი.
- ასეულის უფროსი დღეს უსათუოდ მოიყვანს მან.
- აჰკუწავენ მის ხორცს ნაკუწ-ნაკუწად.
- აჰკუწავენ, დეე აჰკუწონ! თავისი სული მან მიჰყიდა ეშმაკებს.

— თუ არა ვცდები—შენ ისა ხარ ჩემი ძმა რომ გადაარჩინე ზღვაში დახრჩობას.

— დიახ, მე გახლავარ.

— თუ ეს ასეა, მაშინ მე მინდა სამაგიერო გადაგიხადო. მხოლოდ წინდაწინ გთხოვ: არავინ გაიგოს ჩვენი ლაპარაკი.

— შესმის.

— ვილაც უცნაური ხალხი ორ კვირაზე მეტია—მუშაობენ თურმე დედამიწის სიღრმეში. გაუყვანიათ თხრილები და დაუდგიათ თურმე მოედნის ქვეშ ჯოჯოხეთის მანქანა?

— ჩვენს ქვეშ—დედამიწაში—ჯოჯოხეთის მანქანა?

— რა ვიცი. ასე ლაპარაკობენ ბოროტი ენები. მანქანა მუშაობს თურმე საათობით და წუთობით.

— ქორებია.

— როგორც შემატყობინეს, საათის თორმეტის შემდეგ მოხდება დიდი უბედურება. ამიტომ წავეყვანოთ ჩვენი ცოლები და შვილები და დროზე გავიპაროთ მოედნიდან.

— გასაპარავეი რაა. დღეს დიდი ზეიშია, დიდი მთავარის ზეიმი. დანარჩენი ყველაფერი ქორია და ბოროტი ხალხის მოგონილი. ჰხედავ? კარისკაცები უკვე იკაეებენ თავის ადგილს.

— მართალია! იოაკიმ უკვე ავიდა ტრიბუნაზე.

— პირველად სიმღერას დაიწყებს სამხედრო ტან-საცმელში გამოწყობილი უცნობი. გესმის ამხანაგო?

— ვინ არის ეს უცნობი?

— შენი საქმე არაა. შენ მას აპყვები და შემდეგ ჩვენ ბანს მივცემთ. გესმის?

— მესმის, ამხანაგო.

ამ ლაპარაკის დროს შემოდინ კარისკაცები და იჭერენ თავიანთ ადგილს. იოაკიმ დვას დაკეტილ კიშკართან მდებარე კათედრაზე და აპირობს სიტყვის დაწყებას. აქა იქ კოშკის გარშემო მოჩანს შეიარაღებული ჯარისკაცთა სახეები. იოაკიმ აღმართავს ხელს.

იოაკიმ.

დღე იყოს ეს დღე თქვენთვის ლხენისა და სიხარულის დღედ, ვინაიდან მაღლიდან, კოშკის წვერიდან თქვენ გიცქერით ქვეყნის მთავარი—დიდი ჯადოსანი და როგორც შემბრაღე მამას ისე ახარებს მას თქვენი მოსვლა. დავიწყდეს დღეს თქვენ გულთავან სევდა და წუხილი, გაჰქარეს თქვენგან ტანჯვა და წამება სამუდამოდ, ვინაიდან დღეს ზეიშია მთავრისა, ზეიმი დიადი და წმინდა! აღმართეთ თვალები ზევით და მისი დიდი წყალობით ჩაგეწვეთებათ თქვენ ნუგეში — მთელი წლის განმავლობაში ჩაგრულნი და მომთმენნი. მისი სიმართლის ბრწყინვალეობამ გააშუქოს თქვენი სულები. უადგილოა დღეს ცრემლები და ოხვრა, უადგილოა საყვედურები — ვინაიდან თქვენ დგებართ მაღალი კოშკისა და თქვენი მთავრის ბრწყინვალე სასახლის წინაშე. ვაი, ვაი მათ, იმ საცოდავებს, რომლებიც გადაუდგენ დიდ ბატონს და დაჰ-

კარგეს მისი რწმენა. იმათ მოვლით ღირსეული სასჯელი. ჩვენს დროში უკვე მრავლდება ბოროტი ხალხის რიცხვი, რომელთა სამაგალითო დასჯა ისურვა თქვენმა დიდმა მთავარმა. რამოდენიმე წუთის შემდეგ ასეულის უფროსი მოგვეგვრის ქუდიდან გაგიეებულ ქალს, რომელმაც ჩაიდინა აუარებელი დანაშაული დიდი ბატონის წინაშე. მთელმა ხალხმა, დიდი ჯადოსანის ყველა ერთგულმა ქვეშევრდომმა უნდა აილოს დიდი ქვა, რომ მით ჩაქოლონ უწმინდური სული.

მანამდე კი იხარეთ და ილხინეთ, იხარეთ და ილხინეთ! მადლობა გადუხადეთ დიდ ბატონს საყვირებით და სიმღერით, ცეკვით და ლალადით—ვინაიდან ისაა ყველას ბატონი.

გაუმარჯოს ჩვენს ბატონს დიდ მთავარს, როზელიც გვიცქერის თავის მაღალი კოშკიდან!

ბ რ ბ ა.

— გაუმარჯოს დიდ ჯადოსანს!

— გაუმარჯოს! გაუმარჯოს!

ქალიშვილები კალათებიდან იღებენ სავსე მუკით ყვავილებს და ესერიან სასახლის ქიშკარსა და ფანჯრებს. ზოგი ყვავილი ჩამოეკიდება კედლის ხვრელებში, ზოგიც ეცემა მიწაზე და ისრისება ბრბოს ფეხებით. იოაკიმ ანიშნებს ხელით და მემუსიკენი იწყებენ მზიარული სიმღერის დაკვრას. ქალიშვილები იწყობენ ვნებიან ცეკვას. საერთო განწყობილება მზიარულების მომასწავებელია, მაგრამ აქა-იქ მოჩანს უკმაყოფილო სახეები. იოაკიმ ასწევს ხელს. საკრავები და ცეკვა წყდება.

იოაკიმ.

დიდი ჯადოსანის ერთგულს ქვეშევრდომებს ვიდრე წარსდგება ჩვენს წინაშე ცოდვილი დილღეამარი მე მსურს სათითოოდ ჩამოგიყვეთ ის დანაშაული, რაც მიუძღვის მას. ზღვაში არ არის იმდენი წვეთები და ზეცაში ვარსკვლავები. დიდი ჯადოსანი, რომელიც იცქირება ზევიდან...

ბრბოს მოარღვევს და საჩქაროდ მოექანება იოაკიმისაკენ უცნობი, სამხედრო ტანსაცმელში გამოწყობილი. იოაკიმ შეამჩნევს მას და სწყევტს ლაპარაკს. უცნობს ახურია რკინის ქუდი და მისი სახე არ მოჩანს, გარდა თვალებისა. უცნობი დგება შუაგულ მოედანზე ხალხის შუა და მიმართავს იოაკიმს. ხალხის ყურადღება მიპყრობილია უცნობისაკენ.

უცნობი.

ჩემი უმდაბლესი სალამი კარისკაცების უფროსს ბატონ იოაკიმს!

იოაკიმ.

მახარობელი ხარ რაიმე ამბისა?

უცნობი.

ღიახ, ბატონო ჩემო. მე ასეულის უფროსმა გამოგზავნა თქვენთან და მთხოვა შემეტყობინებინა, რომ დილღეამარის დაპატიმრება მან ვერ შესძლო, რომ ის ჩაუვარდა ტყვედ დილღეამარს და მის ბედს მოელის ხიფათი, რომ ასეულის უფროსის სახელოვანი რაზმიდან აღარავინ არ გადარჩენილა, გარდა ამ ამბის მომტანისა, რომელიც ამჟამად თქვენ წინაშე დგას.

ი ა კ ი მ.

საშინელებას მიამბობ უცნობო. მაგრამ სირცხვილი და ზიზლი თქვენ, რომ ერთმა გაგიყვებულმა დედაკაცმა დაგიმორჩილათ თქვენ ყველანი და მას ჩაუყარდით ტყვედ.

უ ც ნ ო ბ ი.

არა, ბატონო ჩემო, დილ ლეამარ—ერთი არაა. დილ ლეამარ ამაცობს, რომ მასთან არიან მილიონები.

ი ა კ ი მ.

ხმა გაიკმინდე, საცოდავო! შენც გაუგებებიხარ იმ გიჟს.

უ ც ნ ო ბ ი.

ასეულის უფროსმა მიბრძანა აგრეთვე, რომ მომავალში დავემორჩილო დილ ლეამარის ყოველ ბრძანებას. დილ ლეამარმა მომცა ბრძანება, რომ თქვენ გადმოგცეთ შემდეგი მისი პირით: დაბლობის ქვეყანა გაყოფილია ორ ნაწილად: მდიდრები და ღარიბები. მდიდრები შეადგენენ უმნიშვნელო ჯგუფს, ხოლო ღარიბები მილიონებს. მათ შორის გამოცხადებულია სამკედრო-სასიცოცხლო ბრძოლა. ბრძოლა დამთავრდება მხოლოდ მაშინ, როდესაც ეს უმნიშვნელო ჯგუფი მდიდრებისა და მათი დამქაში კარისკაცებისა—სამუდამოდ აღიგვება დედამიწიდან.

ი ა კ ი მ.

სად არის ეხლა დილ ლეამარ?

უ ც ნ ო ბ ი.

დილ ლეამარის პირით აგრეთვე უნდა მივმართო აქ შეკრებილ მოზეიმეთ: ყოველწლიურად, ყოველ-

წლიურად თქვენ გაბრიყვებენ მლიქვნელი კარისკაცები. ესენი სდარაჯობენ ცარიელ სასახლეს, ცარიელს და დამპალს სასახლეს. რად უნდა იდგეს აქ ეს უზარმაზარი შენობა? რად აუპყრია თავი ზეცაში? რად გელაპარაკებათ არაჩვეულებრივ და არყოფილ ამბებს? რატომ უნერგავს ცრუ იმედებს და ფუქ დაპირებებს საცოდავებს და საბრალოებს?

ი ო ა კ ი მ.

უცნობო თავხედო, სად არის ეხლა დილ ლეამარ?

უ ც ნ ო ბ ი.

დილ ლეამარმა დამაბარა აგრეთვე ვაცნობო მთელ დაბლობს, რომ კოშკში ცხოვრობენ მხოლოდ გველები და ბაყაყები, ობობები და ლამურები. კოშკში ცხოვრობენ აგრეთვე დაქირავებული ჯალათები, რომლებიც ხელოვნურად დამუნჯებულან და ყველა მათ, ვინც შედიან კოშკში—კარისკაცების ბრძანებით უსპობენ სიცოცხლეს.

ი ო ა კ ი მ.

ვინა ხარ შენ, რომ მოსულხარ და გსურს ჩაშალო დიდი ჯადოსანის დღესასწაული?

უ ც ნ ო ბ ი.

კოშკში არ არსებობს არავითარი ქეშმარიტების ტახტი. არავითარი ჯადოსანი არაა ამ მაღალ კოშკზე. ეს კოშკი უნდა დაიწვას, უნდა დაირღვას საძირკველამდე და აღარ უნდა დარჩეს მისი ხსენება.

ი ო ა კ ი მ.

იყავ წყეული, მოღალატე ჯარისკაცი!

უ ც ნ ო ბ ი.

დაწყნარდით. მე მალე დავასრულებ. არც თქვენი კარისკაცებო, არ დავიწყებინხართ დილლემარს და მთხოვა ვადამეცა ხალხისათვის, რომ ყველა თქვენ უნდა იქნეთ მათრახებით გასივებულნი, რომ თქვენი ლეში უნდა შევაკამოთ ქუჩის ძაღლებს, ვინაიდან მთელი თქვენი სიტყვები სიცრუეა და მოგონილია გაპირვებულთა დასაბრმავებლად და თქვენი ბატონობის განსამტკიცებლად.

ი ო ა კ ი მ.

აღარ გავიგონო მეტი ხმა — საზიზღარო დამნაშავევ!

უ ც ნ ო ბ ი.

სულ მალე გაჩაღდება დიდი კოცონი და ეს მომტყუებელი კოშკი თავის მაღალი წვერით ჩამოვა დაბლა დედამიწაზე. დიახ, ჩაგრულო ძმებო! როცა დაიწვის ეს კოშკი შემდეგ ნახავთ შიშველ სინამდვილეს. მის ნანგრევებიდან აღმოცენდება თქვენთვის შიშველი და საზარელი სინამდვილე: ცეცხლის შუქზე აგებილებათ თვალები და ნახავთ იმას, რაც დაგიფარათ ამ დიდმა და წყეულმა კოშკმა. მისი ფერფლი კი გახდება ჩვენი წამალი.

ი ო ა კ ი მ.

უკანასკნელად მოგიწოდებ: მოიხსენი ქუდი და გვაჩვენე შენი სახე.

უ ც ნ ო ბ ი.

ვასრულებ თქვენს ბრძანებას. (ჩამოიხსნის ქუდს და თმა გადმოუფარდება) მიცანით — პატივცემულო ი ო ა კ ი მ?

ი ო ა კ ი მ.

დილლემარ! — ეს... შენა ხარ?

იოაკიმ და კარისკაცები დგანან თავზარდაცემულნი. ხალხი სიხარულით უახლოვდება დიღღეამარს. დიღღეამარ პასუხობს სიმღერით. იგი იწყებს პირველ სტრიქონს, შემდეგ მღერის მთელი მასა. ნელნელა ხალხი ერთყმის გარშემო დიღღეამარს რკალივით. სადღაც ახლოს გამოჩნდება დიდი დროშა-წითელი ფერისა. სიმღერის დაწყებისას მოულოდნელობით გაშტერებულნი და ფერმკრთალი კარისკაცები გონს მოდიან მხოლოდ სიმღერის დასრულებისას, სიმღერის დროს ისინი დგანან ინსტიქტიურად გაშეშებულნი. ჯარისკაცები სწევენ თავიანთ თოფებს დაბლა და სიმღერას ისმენენ უდიდესი ყურადღებით. სიმღერას იწყებს დიღღეამარ, შემდეგ მასა ბანს აძლევს. სიმღერა თანდათან ძლიერდება.

ათასი ხელი აღტაცების გრძნობით გაწვდილია დიღღეამარისაკენ. მრისხანე და მჭუხარე სახეები მიმართულია კოშკისაკენ.

მ ა ხ ა.

დიღღეამარ—ეს მე არ ვარ
 დიღღეამარ—ეს არც შენ ხარ
 დიღღეამარ—არც ისაა
 ჩვენ ყველა ვართ—დიღღეამარ!

ძველი კოშკი იტყუება
 და თვალს უხვევს ის ჩაგრულებს
 ომს უცხადებთ კოშკში მცხოვრებს
 გველ ბაყაყებს და ლამურებს!

ომს უცხადებთ ყველა ქვემძრომთ
 კოშკის შიგნით—კოშკის გარეთ,
 დედამიწის უბედურნო
 ერთად თავი მოიყარეთ.

აჯანყების დროშით ხელში
 მოჭქრის ჩვენთან სიო ავი
 აღსასრულის შიშით ძრწოდე
 კარისკაცო იოაკიმ!

შარადიულ სისულელეს
 გაიძვერაე ნულარ რომაე—
 ძველ ქვეყანას დღეს ვაფეთქებთ,
 სისხლისფერი მოგვაქვს დროშა!

დილლეამარს ხელს ვერ ახლებთ
 და ნუ ეძებთ მას ამოოდ,
 დილლეამარ—ჩვენს სულშია
 და მომხმარე ჰყავს მას საკმაოდ.

ყველა ქვეყნის ჩაგრულები
 ჩვენთან ერთად თავს მოიყრის;
 განკითხვის დღე მოახლოვდა—
 ძველი კოშკი ქედს მოიხრის!

ისმის დედამიწის ქვეშ გუგუნო, რომელაც
 თანდათან ძლიერდება.

დილლეამარ.

ჯოცოხეთის მანქანამ უკვე დაიწყო თავის მოქმე-
 დება. კოშკი აფეთქდება. იღექით მანდ სადარაჯოზე პა-

ტივეცემულო კარისკაცებო და ელოდეთ თქვენი მთავრის,
დიდი ჯადოსანის წყალობას.

ი ო ა კ ი მ.

ჯარისკაცებს.

დიდი მთავრის სახელით—მოამზადეთ თოფები და
ლაუმინეთ!

ჯარისკაცები ყოყმანით უმიზნებენ.

დ ი ლ ლ ე ა მ ა რ.

შესდექით ჯარისკაცებო! ვერ გვესურით! არ და-
გავიწყდეთ, რომ თქვენ ხართ ჩვენი ძმები, მამები და ამ-
ხანაგები. ჩვენ ყველას გვყავს ერთი საერთო მტერი. ეს
არის ი ო ა კ ი მ და ის ხალხი, რომელიც მას მიჰყვება. თქვე-
ნი ადგილი კი, უღარიბესი ხალხის შვილნო—ჩვენთანაა.

აფეთქების სცენა. კოშკი ინგრევა. პანიკის
შემდეგ—ასეთი სურათი: დ ი ლ ლ ე ა მ ა რ დგას ნან-
გრევების თავზე. გარშემო ხალხი და ჯარისკაცები.
ი ო ა კ ი მ და კარის კაცები დახოცილები ჰყრიან
მიწაზე. ზევიდან ფრიალებს წითელი დროშა.

ალარ არსებობს ამიერიდან ჯადოსანის კოშკი. ქვე-
მტრომთა მთავრობა დამხობილია და ჩაგრული ხალხი შე-
იქნა თავისი თავის ბატონ-პატრონი!

8 VII—28 წ.

ტფილისი.

3260 90 323.

29-744

K67-970
2

პარლამენტის პრეზენტი ბიბლიოთეკა

K 67.970/2

